KOOSKÕLASTAMISEL ESITATUD MÄRKUSTE JA ETTEPANEKUTE ARVESTAMINE JA ARVESTAMATA JÄTMISE KOONDTABEL

1. Haridus- ja Teadusministeerium	
1. Toetame eelnõu eesmärki laiendada noorte võimalusi ühiskonnaelus osalemiseks ning peame põhimõtteliselt põhjendatuks avaliku koosoleku korraldaja vanuse alandamist 14 eluaastani. Samas leiame, et eelnõu seletuskirjas toodud põhjendus vajab täiendamist. Eelnõus on vanusepiiri alandamist põhjendatud eeskätt karistusõigusliku vastutuse ja avaliku korra eest vastutamise ea saabumisega (14 eluaastat). Avaliku koosoleku korraldamine eeldab lisaks õiguslikule vastutusvõimele ka sisulisi pädevusi, nagu võimekus hinnata riske, tagada ohutus ning juhtida suuremaid inimgruppe. Need pädevused ei teki tingimata samaaegselt süüvõime ea saabumisega. Lisaks juhime tähelepanu arengupsühholoogilisele aspektile. Vanuserühmas 14–18 on iseloomulikud tugevam eakaaslaste mõju ning piiratum võime hinnata pikemaajalisi tagajärgi, mistõttu võib olla küsitav, kas avaliku koosoleku formaadis arvamuse avaldamise õiguse realiseerimine selles vanuses on alati eesmärgipärane ja ohutu. Palume kaaluda seletuskirjas vanusepiiri alandamise põhjenduste täpsustamist ja täiendamist.	**Selgitame** Alaealistele avaliku koosoleku korraldamise õiguse andmise eesmärk on seletuskirja kohaselt noorte aktiivsem kaasamine ühiskondlikesse aruteludesse. Konkreetne vanusepiir jääb poliitiliseks otsuseks, eelnõus pakutakse vanusepiir seoses üldisema vastutusvõime saabumisega (seda nii korrakaitse kui ka süüteomenetluse vaates). Ühiskond on läbi seaduste leidnud, et 14-aasta saabumisel on noor piisavalt küps oma tegude eest - vähemalt teatud valdkondades - vastutamiseks. Korra tagamiseks nähakse eelnõuga ette täiendava meetmena politsei eelnev teavitamine.
2. Peame põhjendatuks ja vajalikuks selgema regulatsiooni loomist mehitamata sõidukite kasutamiseks riiklikus järelevalves. Samas leiame, et kavandatav regulatsioon vajab täpsustamist järgmistes aspektides. Esiteks on eelnõu § 34[1] lõike 1 punkt 6 (meede „kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks“) sõnastatud väga avaralt. Selline üldine alus jätab korrakaitseorganile ulatusliku	**Jätame arvestamata** Eelnõuga antakse politseile (eriseadustes ettenähtud juhul võib see laieneda ka muudele korrakaitseorganitele) õigus kasutada mehitamata õhusõidukit isikuandmete töötlemiseks piiritletud juhtumitel, s.o. eelnõus otsesõnu sätestatud alustel. Ka alus,

kaalutlusruumi, mis võib praktikas viia meetme laialdase kasutamiseni. Teiseks ei näe regulatsioon ette piisavalt selget järelkontrolli mehhanismi olukordades, kus mehitamata sõidukite kasutamine võib toimuda isikute jaoks raskesti tajutaval viisil (nt suurel kõrgusel lendavad seadmed, mille kasutamine ei ole visuaalselt hoomatav). Selliste vahendite kasutamine võib oma olemuselt läheneda varjatud jälgimisele. Kuigi eelnõu näeb ette andmesubjektide teavitamise kohustuse, ei pruugi see praktikas alati tagada piisavat läbipaistvust. Palume kaaluda § 34[1] lõike 1 punktis 6 sätestatud aluse täpsustamist või kitsendamist ning täiendavate kontrolli- või järelevalvemehhanismide (nt dokumenteerimis- või auditikohustus) selgemat sätestamist.	millele ettepanekus viidatakse – kõrgendatud ohu väljaselgitamine – ei ole ülemäära avar, sest seob korrakaitseorgani kõrgendatud ohu olukorraga (eelnõu muutmise käigus lisandus sättesse ka oluline oht). Kõrgendatud ohu mõiste on KorS-s defineeritud ja seega ei saa mehitamata sõidukeid sel alusel laialdaselt kasutada. Samas võib korrakaitseorganitel tekkida vajadus mehitama sõidukite kasutamiseks olukorras, mida eelnõu koostamise ajal ei ole võimalik selgepiiriliselt ette näha. Kitsendamaks seejuures korrakaitseorganite võimalust isikuandmete piiramatuks töötlemiseks, ongi ette nähtud kõrgendatud ja olulise ohu piir. Ka meetme kohaldamisest teavitamise nõue teenib andmesubjekti õiguste kaitse eesmärki. Kui eelnev teavitamine ei ole võimalik, tuleb andmetöötlusest teavitada tagantjärele
3. Eelnõu kohaselt võib mehitamata sõiduki ja vormikaamera abil kogutud salvestisi kasutada õppe- ja koolitustegevuses, tingimusel et isikuandmed on pseudonüümitud. Samas ei ole eelnõus selgelt reguleeritud nende salvestiste säilitamise tähtaega olukorras, kus neid kasutatakse õppetööks. Kuivõrd eelnõu § 34[1] lõike 4 ja § 34[2] lõike 6 kohaselt on salvestiste üldine säilitustähtaeg kuni 30 päeva, tekib küsimus kas õppetööks kasutatavate salvestiste suhtes kehtib sama tähtaeg või tekib nende kasutamisel eraldiseisev säilitamise alus pikemaks ajaks. Sellise selgusetuse tõttu võib praktikas tekkida ebaühtlane andmekäitlus. Palume täpsustada eelnõus või seletuskirjas, milline säilitustähtaeg kohaldub õppe- ja koolitustegevuseks kasutatavatele salvestistele.	**Selgitame** Jätame eelnõust kõnealused sätted välja, sest tegemist ei ole KorS reguleerimisala küsimusega. Erinevate isikuandmeid sisaldavate dokumentide, salvestist vms kasutamist õppetöös reguleerivad muud õigusaktid, eelkõige isikuandmete kaitse seadus ja IKÜM.
2. Kaitseministeerium (kooskõlastuskiri on AK märkega, kuid ministeeriumi kinnitusel on märkuste avalikustamine lubatud)	
1. LÜHENDATULT: KorS § 82[1] muudatustega kitsendatakse oluliselt Kaitseväe ja Kaitseliidu võimalusi toetada avaliku korra kaitset ohu ennetamise ja väljaselgitamise faasis. Kriisiolukorra ennetamise faasis, mis võib eelneda sõjalise riigikaitse meetmete rakendamisele, on Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamine kõige tõhusam – tegemist on olukorraga, kus politsei ja teised	**Arvestame osaliselt** Kooskõlastusel toodud märkustest tulenevalt, jätame KorS § 82[1] muutmist reguleeriva punkti eelnõust välja. KorS § 82 jääb sellises sõnastuses nagu see on toodud KORKS-s, st säte

korrakaitseorganid vajavad kõige enam täiendavaid ressursse ohuprognoosi alusel sekkumiseks. Samas ei ole selles etapis Kaitsevägi ega Kaitseliit riigi sõjalise kaitse ülesannetega liigselt koormatud -seda on näidanud ka Kaitseväe, Kaitseliidu ja korrakaitseorganite koostööd käsitlevad õppused. Väide, et Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamine rahuaja korrakaitsesse võib ohustada põhiõigusi seetõttu, et neil puudub piisav kogemus haldusmenetluse läbiviimiseks või proportsionaalsuse hindamiseks, ei arvesta KorkSis ettenähtud õigusliku regulatsiooni tegelikku sisu. Esiteks ei võimalda KorkS kaasata riiklikku järelevalvesse kõiki kaitseväelasi või Kaitseliidu liikmeid. Korrakaitseseaduse § 82^2 lõike 1 kohaselt võib riikliku järelevalve meetmete ja vahetu sunni kohaldamise volitusega kaasata üksnes sellise kaitseväelase või Kaitseliidu tegevliikme, kes on läbinud vastava väljaõppe ning omandanud ülesande täitmiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud. Teiseks ei tegutse kaasatud kaitseväelased ega Kaitseliidu liikmed iseseisva korrakaitseorganina. Korrakaitseseaduse § 82^1 lõike 3 kohaselt on nad allutatud ülesande täitmise eest vastutavale korrakaitseorgani ametnikule või käsuõigusega juhile, kes tegutseb korrakaitseorgani juhtimisel. Seega jääb vastutus, juhtimine ja otsustusõigus korrakaitseorgani kätte ning Kaitsevägi või Kaitseliit täidab toetavat rolli. Seetõttu ei saa väita, et Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamine riiklikku järelevalvesse kujutaks endast iseenesest suuremat ohtu põhiõigustele. Lisaks teeme ettepaneku täiendada kriisiolukorra ja riigikaitsekaitseseaduse vastuvõtmisel muudetud KorS § 82^1 lg 1 sõnastust ja täiendada lauset pärast sõna „täitmist“ tekstiosaga „, kui see ei takista märkimisväärselt Kaitseväe ega Kaitseliidu põhiülesannete täitmist“.	võimaldab kaasata Kaitseväge ja Kaitseliitu ka ohu ennetamiseks. Kuna aga eelnõuga KORKS-s toodud KorS § 82^1 sõnastus ei muudeta, ei saa me arvestada ka sõnastuse täiendamise ettepanekut.
2. LÜHENDATULT: Teeme ettepaneku kaaluda, kas mehitamata sõidukitel võimaldada heli salvestamine või edastamine §-ga 34^2 sarnastel tingimustel, kui sellise tehnilise lahenduse kasutamine on vajalik menetlustoimingute protokollimise eesmärgil ja välistatakse ülemäärast sekkumist privaatsust kaitsvatesse põhiõigustesse.	**Jätame arvestamata** Mehitamata sõidukitega heli salvestamine võib ülemääraselt riivata eraelu puutumatuse põhiõigust. Arvestama peab, et nende kasutamisest ei pruugi alati olla võimalik ette teada anda ning sellises olukorras heli salvestamine võib kujutada endast

	salajast pealtkuulamist. Korrakaitse kui haldusmenetluse eriliik peab eelkõige olema avalik menetlus. Väga piiratud juhtudel võib eriseadusega ette näha erisuse. Eelnõu muutmise käigus lisati erisus näiteks riigipiiri seadusesse, et tagada politseile piiri tõhusaks kaitsmiseks vajalikud vahendid.
3. Juhime tähelepanu, et riigipiiri seaduse § 9^5 sätestab, et nii politsei kui ka Kaitsevägi võivad ebaseadusliku piiriületuse avastamiseks, objektide tuvastamiseks, piiripunktides turvalisuse tagamiseks ja piiriülese kuritegevuse tõkestamiseks kasutada asjakohaseid tehnilisi, sealhulgas elektroonilisi seadmeid. Sellisel eesmärgil kasutatakse ka mehitamata sõidukeid, millel on erinevad sensorid, sealhulgas heli vastuvõtmist võimaldavad sensorid. Seega palume selgitada, kuidas suhestub eelnimetatud säte eelnõuga lisatava § 34^1 lg 1 punktis 5 sätestatud õigusega kasutada pilti edastavat või salvestavat mehitamata sõidukit, kui see on vajalik ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks riigipiiri valvamisel ja piirirežiimi tagamisel.	**Selgitame** Riigipiiri valvamisel on korrakaitseorganile (politsei, Kaitsevägi) õigus kasutada KorS § 34^1 sätestatud erimeedet (isikuandmete töötlemine mehitamata sõidukiga) riigipiiriseadusest tulenevate erisustega (teavitamise, erisus, heli salvestamine). Muude tehniliste vahendite kasutamist reguleerib RipS § 9^5.
4. Veekogul ja õhus ei ole füüsilist riigipiiri, mistõttu elektrooniliste seadmetega jälgimisest ei ole võimalik õhusõiduki ja veesõiduki omanikke teavitada asjakohaste siltide ülespanemisega. Kui õhusõidukeid on teatud juhtudel võimalik teavitada raadioside teel, siis merel väikelaevade ja jetide puhul ei ole see alati võimalik, sest neil puudub raadio omamise kohustus. Merel riiklikku järelevalvet tehes on üks olulisimaid rakendatavaid meetmeid veesõidukile pardumine: väikelaeva puhul selle ohutusvarustuse või laevajuhi joobeaste kontrollimiseks või veesõiduki riikkondsuse tuvastamiseks dokumentide kontrollimine. Enamusel juhtudel pardumist kui tegevust salvestatakse videona eelkõige pardumismeeskonna ohutuse tagamiseks ja seda alustatakse juba siis, kui meeskond on suundumas paadiga Kaitseväe laevalt pardutava veesõiduki suunas.	**Selgitame** Nõutume, et mehitamata sõidukist, eriti mehitamata õhusõiduki kasutamisest ei ole alati võimalik eelnevalt teavitada. Seetõttu näeb ka eelnõu ette, et teavitatakse esimesel võimalusel, kui eelnev teavitamine ei ole võimalik, saab isikuandmete töötlemisest teada anda ka tagantjärele (esimesel võimalusel). Teavitamistoimingu läbi saab isik teada tema põhiõiguste riivamisest. Seega saab isikuandmete töötlemisest mh teada anda näiteks pardumisel, mil tekib reaalne kontakt isikutega, kelle isikuandmeid võidi töödelda.
5. LÜHENDATULT. Kaitseministeeriumi valitsemisala ei toeta eelnõus kavandatud lähenemist, mille kohaselt on mehitamata õhusõiduki kasutamine avalikel kogunemistel seotud vähemalt ohukahtluse olemasoluga ning ohu ennetamise eesmärgil kasutamine ei ole lubatud. Meie hinnangul ei arvesta	**Arvestame** Muudame eelnõud selliselt, et avalikel kogunemistel saab nende iseloomust tulenevalt töödelda isikuandmeid mehitamata

selline lähenemine tänapäevase julgeolekukeskkonna ega avalike massiürituste turvamise tegelike vajadustega. Suure osalejate arvuga avalike ürituste, sealhulgas laulu- ja tantsupidude, riiklike tähtpäevade tähistamiste, rahvusvaheliste spordisündmuste ning välisriikide kõrgete ametiisikute visiitide turvamisel on ennetav olukorrateadlikkus üks peamisi julgeoleku tagamise meetmeid. Mehitamata sõidukite kasutamise eesmärk ei ole sellistel juhtudel üksnes juba tekkinud ohu dokumenteerimine või sellele reageerimine, vaid võimalike ohtude varajane avastamine ja ennetamine enne nende realiseerumist. Eelnõus pakutud lahendus viib sisuliselt olukorrani, kus korrakaitseorgan saab kasutada ehitamata sõidukit alles siis, kui esineb vähemalt ohukahtlus või konkreetne oht. Selline lähenemine ei ole julgeoleku seisukohalt põhjendatud. Turvameetmete eesmärk ei saa olla reageerimine alles pärast seda, kui oht on juba kujunenud või realiseerumas. Avaliku korra ja inimeste turvalisuse tagamise seisukohalt on vajalik omada võimalust koguda olukorrateadlikkust ka ennetavalt. Eriti problemaatiline on kavandatav piirang olukordades, kus kaitstakse kõrge riskiga sihtmärke või isikuid. Kaitseministeeriumi valitsemisalas toimub regulaarselt rahvusvahelisi visiite, millest võtavad osa välisriikide kaitseministrid, relvajõudude juhatajad, NATO kõrged sõjalised juhid ning muud kaitse- ja julgeolekupoliitika seisukohalt olulised isikud. Nende visiitide turvamisel peab riigil olema võimalik kasutada kaasaegseid tehnilisi vahendeid, sealhulgas mehitamata õhusõidukeid, ennetava julgeolekumeetmena. Ei ole põhjendatud olukord, kus isikuandmete kaitse kaalutlused seatakse absoluutselt kõrgemale inimeste elu ja tervise, riigi julgeoleku ning kaitstavate isikute turvalisuse huvidest. Avalikel kogunemistel ja muudel suure riskiga sündmustel on mehitatud sõidukite kasutamine olemuslikult preventiivne meede ning selle tõhusus väheneb oluliselt, kui kasutamise eelduseks on juba konkreetse ohu või ohukahtluse olemasolu.	sõidukiga olulise ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks, tõrjumiseks ja korrarikkumise kõrvaldamiseks. Kõrgete külaliste kaitseks on eelnõus sõnastatud omaette alus, mis võimaldab isikuandmete töötlemist mehitamata sõidukiga ka ohu ennetamise tasemel.
6. Eelnõu §-ga 7 muudetakse RiPSis § 11^4 lõiget 1, lisades uue erimeetme nende erimeetmete hulka, mida piirirežiimi tagamisega, sealhulgas riigipiiri valvamisega, ja piirikontrolliga seotud riikliku järelevalve teostamisel võib	**Arvestame**

politsei ja piirikontrolliga seotud riikliku järelevalve teostamisel toll kohaldada. Selleks uueks meetmeks on KorSi lisatav § 34^1. Merepiiri valvamise ning sise- ja territoriaalmerel piirirežiimi tagamisega seotud riikliku järelevalve teostamiseks on ka Kaitseväele vaja nii § 34^1 kui ka § 34^2 sätestatud erimeetme kohaldamise õigust – sellest tulenevalt teeme ettepaneku täiendada eelnõu § 7 ka teise muutmispunktiga järgmises sõnastuses (arvesse võttes, et Riigikogus olev seaduseelnõu 898 SE jõustub enne käesoleva eelnõukohase seaduse jõustumist): „2) paragrahvi 11^4 lõiget 1^1 täiendatakse pärast arvu „33“ tekstiosaga „ 34^1, 34^2“.“.	Täiendame eelnõud riigipiiriseaduse § 11^4 lõike 1^1 täiendamisega selliselt, et ka Kaitseväele oleksid tagatud KorS § 34^1 ja § 34^2 sätestatud erimeetmed.
7. Eelnõu seletuskirja 7. peatükis on selgitatud, et eelnõuga ei kaasne riigile ega kohalikule omavalitsusele vahetult kulusid ning et kuigi eelnõuga nähakse ette uusi erimeetmeid, ei kohustata riikliku järelevalvet tegevaid asutusi neid hankima. Nagu eespool kirjeldatud, kasutab Kaitsevägi oma korrakaitseülesannete täitmiseks nii mehitamata sõidukeid, elektroonilisi seadmeid kui ka vormikaameraid. See aga tähendab, et eelnõuga kavandatavad uued nõuded andmete säilitamise jms osas mõjutavad vahetult Kaitseväe tegevust ning tähendab muu hulgas ka rahalist kulu kõikide nõuete täitmiseks. Palume selles osas seletuskirja täpsustada.	**Selgitame** Põhiõiguste riiveks peab alus tulenema seadusest. Eelnõuga luuakse alused isikuandmete töötlemiseks mehitamata sõidukite ja vormikaameratega, kuid ei kohustata ühtki korrakaitseorganit neid meetmeid kohaldama. Kui aga meetmete kohaldamine on vajalik, peab korrakaitseorgan enne meetme sätestamist eriseaduses kaaluma ka meetmega kaasnevaid kohustus, sh rahalisi kohustusi. Korrakaitseseaduse kui üldseaduse seletuskirjas ei saa hinnata, millised kulud konkreetsetele korrakaitseorganitele meetmete kohaldamisega kaasnevad.
8. Teeme ettepaneku kaaluda KorS §-s 63 sätestatud koosoleku pidamiseks keelatud kohtade loendi täiendamist riigikaitseobjektidega. Kehtiv regulatsioon lähtub eeldusest, et avaliku koosoleku pidamise vabadus on demokraatliku ühiskonna üks keskseid põhiõigusi. Samas ei ole tegemist absoluutse õigusega. Põhiseaduse § 47 kohaselt võib rahumeelse kogunemise õigust piirata muu hulgas riigi julgeoleku, avaliku korra ning teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitseks. Avalike koosoleku pidamine riigikaitseobjektide vahetus läheduses võib kaasa tuua mitmeid julgeolekuriske (näiteks suureneb võimalus häirida objekti tavapärast toimimist ja julgestamist; suureneb oht koguda või edastada teavet objekti kaitsekorralduse, valve, reageerimisvõime või tehniliste lahenduste kohta;	**Jätame arvestamata** Avaliku koosoleku pidamist ja seeläbi oma meelsuse avaldamist peetakse demokraatliku ühiskonna alustalaks, mille piiramine peab olema põhjendatud ja vajalik. Muuhulgas ei saa kergekäeliselt kitsendada ka koosoleku pidamise kohti. Riigi julgeoleku seisukohalt kriitilise tähtsusega objektid ei ole avalikuks kohaks korrakaitseseaduse tähenduses. Seega on neis avaliku koosoleku pidamine nii ehk naa välistatud. Kitsendades koosoleku pidamise põhiõigust veel ka riigikaitseobjekti vahetu

suureneb provokatsioonide, sihilike mõjutustegevuste ja hübriidohtude realiseerumise risk).	lähedusega, ei pruugi riive põhiõigusele olla enam proportsionaalne.
9. Muu hulgas märgime, et KorS-i ei kohaldata julgeolekuasutuste tegevusele julgeolekuasutuste seadusest (JAS) tulenevate ülesannete täitmisel, välja arvatud kuritegude tõkestamine. Ent tulenevalt KorS-is tehtavast muudatusest, palume mehitamata sõiduki kaamera kasutamise regulatsiooni õigusselguse eesmärgil täpsustada ka JAS-is. JAS § 34^2 lubab julgeolekuasutusel töödelda oma territooriumil ja selle vahetus lähetuses toimuva jälgimiseks isikuandmeid jälgimisseadmestiku abil. See säte on korrakaitselise iseloomuga erimeede ning ei reguleeri isikuandmete varjatud kogumist isiku varjatud jälgimise abil, mida julgeolekuasutus teeb oma põhiülesannete täitmise raames. Selle sätte analoog on KorS § 34, mida ei ole VTK kohaselt peetud piisavaks muu kui statsionaarse kaamera kasutamiseks. Samas ei sisalda JAS võrreldes KorS §-ga 34 selliseid nõudeid, mida ei ole võimalik mehitamata sõiduki kaamera kasutamisel järgida. Luues KorS-i mehitamata sõiduki kaamera kasutamise reeglid, tuleks ka JAS-is anda sõnaselge volitus julgeolekuasutusele oma territooriumi ja selle vahetus läheduses toimuva jälgimiseks kasutada mehitamata sõiduki kaamerat. Luues õigusliku aluse KorS-i, aga jättes selle küsimuse eriseaduses reguleerimata, tekib õigusselgusetus. Lisaks märgime, et eelnõu kohaselt võib politsei kasutada pilti edastavat või salvestavat mehitamata sõidukit politsei valvatava objekti ohutuse tagamiseks. Välisluureameti (VLA) territoorium on loetletud Vabariigi Valitsuse 17.12.2009 määruses nr 211 „Politsei poolt valvatavad objektid“. Jättes JAS-i täiendamata tekib olukord, kus politsei võib VLA territooriumi ohutuse tagamiseks mehitamata sõiduki kaamerat kasutada, kuid VLA-l endal sõnaselge volitus puudub. Tulenevalt eelnevast palume kaaluda JAS §-i 34^2 täiendamist mehitamata sõiduki kasutamiseks järgmiselt: täiendada JAS §-i 34 2 pärast sõna „jälgimisseadmestikku“ sõnadega „või mehitamata sõidukit, õhusõidukit või veesõidukit“.	**Jätame arvestamata** Kuigi JAS § 34^2 võib olla sisuliselt KorS § 34 analoog, on sätetel siiski olulisi erisusi. KorS § 34 on eelkõige mõeldud staatiliste kaamerate kasutamist silmas pidades (see tuleneb KorS § 34 lg-st 3), JAS § 34^2 sellist tuletust teha ei saa. Seega ei ole vajalik JAS §-s 34^2 täiendavalt mehitamata sõidukeid nimetada.

10. Palume ühtlustada mõisted korrakaitseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus) 902 SE eelnõus kasutatavate mõistetega.	**Arvestame** Ühtlustame eelnõus mehitamata sõidukite määratlust korrakaitseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus) 902 SE eelnõus kasutatud määratlusega. Siiski juhime tähelepanu, et sätete reguleerimisesemed on erinevad, seega ei ole vaja ka mõisteid täielikult samastada. Isikuandmete töötlemise kui põhiõiguspiirangu seisukohalt on oluline töötlemise fakt ja mitte sedavõrd tehniline vahend, millelt töötlemine aset leiab, sõiduki peatamisel või sõiduki lendu sekkumisel on seevastu sõiduki täpne ja piisav määratlemine olulisem.
11. Üheks eelnõu eesmärgiks on kaamerate kasutamise reguleerimine mehitamata õhusõidukitel, kuivõrd korrakaitseseaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse (mehitamata sõidukite seire ja tõrje rollijaotus) eelnõuga 902 SE tekib Kaitseväel õigus sekkuda mehitamata õhusõidukite lendu, mille kaudu täidab Kaitsevägi korrakaitselist funktsiooni, tekib küsimus, kas eelnõuga kehtestatavad § 34^1 ja § 34^2 kohalduvad ka edasilükkamatu pädevuse raames? Seetõttu teeme ettepaneku seda täpsustada eelnõus või seletuskirjas. Lisaks on Kaitseväel kehtiva õiguse kohaselt edasilükkamatu pädevus Eesti merealal või väikesaarel tõrjuda vahetut ohtu isiku tervisele või elule, ka selle ülesande raames on vajalik, et Kaitseväel tekib õigus vormikaamera kasutamiseks või operatiivolukorra tuvastamiseks kasutada näiteks liikuvat kaamerat mehitamata sõidukitel. Eelnevast tulenevalt, palume eelnõu koostajatel seletuskirjas täpsustada, kas eelnõus nimetatud seaduse alusel muu korrakaitse organ hõlmab endas edasilükkamatu pädevuse alusel tegutsevat asutust. Kui ei ole hõlmatud, siis palume eelnõu ja seletuskirja vastavalt täiendada.	**Selgitame** Kaitseväe edasilükkamatu pädevus on reguleeritud kaitseväe korralduse seaduses. Seaduse § 3^1 sätestab nii edasilükkamatu pädevuse piirid (vahetu ohu tõrjumine väikesaartel, mehitama vee- või õhusõidukist johtuva ohu tõrjumine) kui ka kohaldatavad erimeetmed (vastavalt lõigetes 1 ja 1^1). Kohaldatavad erimeetmed on loetletud ammendavalt. Seega ei laiene Kaitseväe korrakaitseliste erimeetmete hulk eelnõuga automaatselt. Lisame eelnõu rakendussätete ossa ka Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja täiendame KKS § 3^1 lõikes 1 sätestatud Kaitseväe kui edasilükkamatu pädevusega korrakaitseorgani erimeetmete loetelu.
3. Kliimaministeerium	

1. Palume seletuskirja mehitamata õhusõidukite kasutamise osas lisada selgitus, et KorS § 34[1] kohase mehitamata õhusõiduki kasutamine erimeetmena eeldab ka vastavate riiklike mehitamata õhusõidukite käitamistingimuste ja -nõuete väljatöötamist.	**Arvestame** Lisame seletuskirja täiendava selgituse, et eelnõuga ei reguleerita mehitamata sõidukite kasutamist riiklikus järelevalves, vaid luuakse õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks nende tehniliste vahendite kasutamisel. Mehitamata sõidukite kasutamist reguleerivad muud õigusaktid, mehitamata õhusõiduki kasutamine eeldab riiklike mehitamata õhusõidukite käitamistingimuste ja -nõuete väljatöötamist.
2. KorS § 34[1] lg 1 p 4 järgi võib mehitamata õhusõidukit kasutada KorS §-des 50 ja 51 sätestatud erimeetme kohaldamisel. Seega mehitamata õhusõiduki kasutamine ei ole iseseisev meede, vaid ainult § 50 või § 51 meetme tehniline teostamise viis. Lihtsustatult - kui ametnik võib ise valdusse siseneda ja valduse läbi vaadata, siis ta võib seda teha ka mehitamata õhusõidukiga. KeA-l on eelnõuga tutvumisel tekkinud praktiline küsimus, millele palume selgitust. Nimelt kuidas käsitleda olukorda, kus mehitamata õhusõiduk ei maandu ega liigu otseselt kellegi kinnistul, vaid lendab näiteks jõe, järve, mere, tee, riigimetsa või muu avaliku ala kohal, aga kaamera vaatevälja jääb erakinnistu või kaldarajatis. Kas selline ülelend on eravalduse osas KorS § 50 või § 51 erimeetme kohaldamine? Või on see väljastpoolt tehtav vaatlus? Kui iga selline lend tuleb lugeda valdusesse sisenemiseks või valduse läbivaatuseks, siis muutub mehitamata õhusõiduki kasutamine väga keeruliseks. Kui seda saab käsitada väljastpoolt vaatlusena, peaks see seletuskirjas selgelt kajastuma. Praegu ei anna eelnõu sellele küsimusele vastust. Iga isiku või iga kinnistu omaniku individuaalne eelnev teavitamine ei ole tihti realistlik. Seega võiks eelnõu seletuskirjas olla selgemalt välja toodud, millal piisab üldisest avalikust teavitusest, millal tuleb teavitada konkreetset avaliku korra eest vastutavat isikut ning millal tuleb p 4 puhul eraldi teavitada valdajat ja omanikku. Palume eelnevat seletuskirjas täiendavalt selgitada.	**Selgitame** Eelnõuga KorS-i lisatava § 34[1] lg 1 p 4 annab aluse isikuandmete töötlemiseks mehitamata sõidukiga ka valdusesse sisenemise või valduse läbivaatamise erimeetme kohaldamisel. Säte on §-s 34[1] nimetatud eelkõige seetõttu, et nende erimeetmete kohaldamisel töödeldakse suure tõenäosusega ka isikuandmeid (äriruumi sisenemisel, eluruumi sisenemisel). Tagamaks andmete töötlemise aluste ühese selge loetelu, on ka see olukord §-s 34[1] nimetatud. Siiski ei pea igasugune valdusesse sisenemine või valduse läbivaatamine tooma kaasa isikuandmete töötlemise. Kui mehitamata õhusõiduk lendab üle jõe, järve, mets vms ja sõidukil oleva kaamera vaatevälja jääb erakinnistu, ei ole tõenäoliselt tegemist KorS § 34[1] meetmega, sest eesmärk ei ole töödelda isikuandmeid (st riiklikuks järelevalveks ja ohutõrjeks ei ole vaja töödelda isikuandmeid, vaid kas jõuda punktis A punkti B või jälgida mingi avalikku ruumi või keskkonna olukorda vms). Kui mehitamata sõidukil oleva kaameraga jälgitakse näiteks inimesele kuuluvat põldu või heinamaad, et veenduda õigusaktidest tulenevate nõuete täitmises, on pigem tegemist KorS § 50 erimeetmega ning mitte KorS § 34[1] meetmega.

Punkt 6 ehk mehitamata õhusõiduki kasutamine kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks. Seega KorS § 34[1] lg 1 p 6 lubab mehitamata õhusõidukit kasutada kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks. KeA mehitamata õhusõiduki kasutuse vajadus ei ole alati seotud kõrgendatud ohuga. Väga sageli võib olla tegemist tavapärase järelevalvega, kus kontrollitakse mingit piirkonda või objekti, et näha, kas rikkumine võib esineda. Näiteks: veeäärsete ebaseaduslike ehitiste või rajatiste tuvastamine, püügivahendite otsimine, jäätmekäitluskohtade kontroll, kaevandusalade või ladestusalade mõõtmine, raskesti ligipääsetavate alade vaatlus, kaitstavate alade kontroll, suure ala esmane ülevaatus, seire- või projektitegevusega seotud vaatlused, kus eesmärk ei ole isikute jälgimine. Näidetena toodud olukordades ei pruugi enne lendu olla kõrgendatud ohtu. Mehitamata õhusõiduki kasutamise eesmärk võib seisneda selles, et saada esmane pilt ja hinnata, kas on tegemist rikkumisega. Drooni kasutamine ohuennetusena on KeA-le kriitiliselt vajalik. Eelnevat arvestades palume kaaluda võimalust näha ette KorS § 34[1] lg 1 p-s 6 mehitamata sõiduki kasutamise võimalus ka ohu ennetamise eesmärgil.	Ettepanekut lisada § 34[1] lg 1 p-i 6 ka ohu ennetamine, me ei toeta. Oluline on tähele panna, et KorS § 34[1] reguleerib isikuandmete töötlemist, mitte mehitamata sõiduki kasutamist kui sellist. Ettepanekus kirjeldatud olukorrad – veeäärse ebaseadusliku ehitise tuvastamine, püügivahendite otsimine, jäätmekäitluse kontroll jne – on pigem KorS § 50 ja 51 erimeetmete kohaldamise olukord, mõlemat erimeedet saab kohaldada ka ohu ennetamiseks (nö inspektsiooniliseks järelevalveks). Siiski juhime tähelepanu, et eelnõu muutmise tulemusel on kõnealune säte aluseks ka olulise ohu väljaselgitamiseks, tõrjumiseks või sellise korrarikkumise kõrvaldamiseks.
3. KorS § 34[1]lõikes 4 ja 34[2] lõikes 6 nähakse ette vormikaamera ja mehitamata õhusõidukite salvestiste maksimaalseks säilitustähtajaks kuni 30 kalendripäeva. Erandina säilitatakse mehitamata õhusõidukiga tehtud salvestisi ja vormikamera salvestisi kauem kui salvestist kasutatakse täielikult või osaliselt erimeetme kohaldamise kohta koostatud protokollina. Sellisel juhul säilitatakse salvestist vastavalt protokolli säilitamise nõuetele. KeA mehitamata õhusõiduki kasutuse eripäradele ei pruugi õhulennu tulemusel saada ainult tavaline foto või video vaid ka ortofotod, mõõdistusfailid, mahumudelid, kaardikihid, aruanded või muud tuletatud andmed. KeA-l on tekkinud eelnõuga tutvudes küsimus, kas need kõik on „salvestised“ KorS § 34[1]lg 4 tähenduses ja kas neile kohaldub sama 30 päeva reegel. Kui mehitamata õhusõidukit kasutatakse mõõdistamiseks, tõendamiseks, hilisemaks võrdluseks või keskkonnaseisundi muutuste hindamiseks, siis võib 30 päeva olla liiga lühike säilitamistähtaeg. Samuti märgime, et praktikas esineb sageli olukordi, kus menetlusosaline esitab vaide või kaebuse seadusega lubatud viimasel päeval (30. päeval). Arvestades postiteenuse, kohtus toimuva	**Jätame arvestamata** Salvestisega KorS §-de 34[1] ja 34[2] tähenduses on tegemist siis, kui nendega salvestatakse isikuandmeid ja seda tehakse eesmärgipäraselt riikliku järelevalve raames (erimeetme esemeks on isikuandmete töötlemine). Kui mehitamata sõiduki abil luuakse kaardikihte jne, ei ole tegemist riikliku järelevalvega. Isegi, kui muus menetluses loodud teavet (mehitamata sõiduki kasutamisega loodud kaardikiht vms) kasutatakse riikliku järelevalve menetluses tõendina. Me ei pea vajalikuks ka säilitamistähtaja pikendamist. Vastupidi, eelnõu muutmise tagajärjel oleme üldist salvestise säilitamise tähtaega lühendanud 15 päevale. Siiski juhime tähelepanu, et tegemist on üldise säilitustähtajaga, kui salvestist

dokumendi registreerimise ja asutuste dokumendihalduse dokumendi registreerimise aega, jõuab info esitatud kaebuse või vaide kohta järelevalveorganini reaalselt alles mõned päevad pärast tähtaja saabumist. Kui salvestis kustub rangelt 30. päeval, on tõendusmaterjal järelevalveorganini jõudmise hetkeks juba hävinud, mis muudab võimatuks vaide objektiivse lahendamise ning riivab isiku õiguste kaitset. 10-päevane täiendav puhveraeg (kokku 40 päeva) tagaks õiguskindluse, et kaebuse objektiks olev tõend on menetlejale reaalselt kättesaadav. Palume ette näha KorS § 34^1 lg 4 ja 34^2 lg 6 salvestise säilitamise tähtaeg 40 päeva ja sellest erand-mõjuval põhjusel (eriseaduses reguleeritud) võib säilitada salvestisi ka kauem.	kasutatakse muus menetluses, säilitatakse seda selle menetluse reeglite kohaselt.
4. KorS § 34^2 lg 2 kohaselt on korrakaitseorgan kohustatud vormikaamerat kasutama, kui avaliku korra eest vastutav isik või muu menetlusosaline on esitanud selleks põhjendatud taotluse. Eelnõu seletuskirjas on küll selgitatud sätte sisu, kuid KeA-l on tekkinud eelnõuga tutvudes praktilised küsimused, millele palume selgitust. Mis on „põhjendatud“ taotlus? Kas piisab sellest, et isik ütleb, et ta ei usalda ametnikku? Kas ametnik peab keeldumist eraldi põhjendama? Mis saab siis, kui vormikaamerat ei ole kaasas? Mis saab siis, kui seade ei tööta või aku on tühi? Kas taotlust saab täita osaliselt? Kas kaamera peab siis salvestama kogu kontrolli või ainult vaidlusaluse osa? Kas salvestamisest võib keelduda, kui see riivaks ülemääraselt kolmandate isikute õigusi? Kas salvestamisest võib keelduda, kui kontroll toimub kodus või muus eraeluliselt tundlikus kohas (riikliku järelevalve meetme kohaldamise asjaolude jäädvustamiseks, kui vormikaamera kasutamine ei ole ülemäärane riive isiku põhiõigustele, võib vormikaamerat kasutada, kaaludes seejuures, kas kaamera kasutamine on võimalik viisil, mis välistab tundliku eraelulise info töötlemise).	**Selgitame** Eelnõu muutmise tulemusel oleme loobunud kaamera kasutamisel menetlusosalise nõudmisel põhjendatud taotluse esitamise kontseptsioonist. Kuna kaamera kasutamine sel juhul on eelkõige inimese õiguste kaitse tagamise vahend (inimene soovibki korrakaitseorgani tegevuse jäädvustamist, sest leiab, et see rikub tema õigusi ja ta vajab õiguste kaitseks objektiivset jäädvustust). Seega peab korrakaitseametnik kaamerat kasutama, kui menetlusosaline seda nõuab. Tähele tuleb panna, et menetlusosalise nõue ei ole omaette isikuandmete töötlemise aluseks ehk erimeetme kohaldamise aluseks. Kõik objektiivsed takistused – pole kaamerat, aku tühi vms – välistavad arusaadavalt kaamera kasutamise, kuid omaette küsimus on, kas järelevalvet tegema minnes saab olla aku tühi.
5. Eelnõu § 1 p 6 kohaselt täiendatakse KorS-st §-ga 53^1 kontrolltehingu meetmega. Selle paragrahvi lõike 6 kohaselt otsustab kontrolltehingu tegemise prefekt või korrakaitseorgani juht. Märgime, et näiteks JäätS § 119^2 lg 4 järgi otsustab kontrolltehingu tegemise KeA peadirektor või tema volitatud ametiisik. Lisaks on VTMS § 77 lg-s 1 nähtud ette võimalus kaebuse lahendamiseks	**Arvestame** Muudame eelnõu sõnastust soovitatud viisil.

kohtuvälise menetleja juhi õigusaktiga volitatud ametniku poolt. VTMS § 77 lg 1 sõnastus: „kohtuvälise menetleja tegevuse peale esitatud kaebuse lahendab kohtuvälise menetleja juht või kohtuvälise menetleja juhi õigusaktiga volitatud ametnik kaebuse kättesaamisest alates viie päeva jooksul kirjalikus menetluses“. Arvestades VTMS-i sõnastust ning lähtudes sellest, et järelevalve erisustega on paremini kursis järelevalve valdkonna juht, võib mõnel juhul olla asjakohasem, et kontrolltehingu tegemise otsustab juhi volitatud ametnik. Teeme ettepaneku sõnastada KorS § 53[1] lg 6 järgnevalt: „(6) Kontrolltehingu tegemise otsustab prefekt, korrakaitseorgani juht või tema volitatud ametnik.“	
6. Eelnõuga § 1 punktiga 14 soovitakse täiendada KoRS §-i 83 lõikega 11järgmises sõnastuses: „Riikliku järelevalve meetme õiguspärase rakendamisega tekitatud varaline kahju hüvitatakse isikule õiglases ulatuses.“. Eelnõu seletuskiri ei selgita vastava normi lisamise vajadust ega sisu ning puudu on ka lisatava sätte mõjude hinnang. Selline regulatsioon võib oluliselt takistada korrakaitseorganite ülesannete täitmist, kuivõrd kahju hüvitamise nõude kartuses võidakse jätta vajalikud meetmed kohaldamata. Eeltoodust tulenevalt palume jätta nimetatud säte KorSi lisamata või piirata oluliselt selle kohaldamisala viisil, mis tagaks korrakaitseorganite tõhusa ja eesmärgipärase tegutsemise jätkumise. Toome näitena ehitise ehitamise või kasutamise nõuete täitmise üle järelevalve tegemisel sätte rakendamise korral tõusetuvaid probleeme. Ehitise eitamise nõuete täitmise üle järelevalve tegemisel on tegevuse peatamine tavapärane riikliku järelevalve meede. Õigusliku aluseta ehitise ehitamise või kasutamise peatamise alus on tuletatav KorS-st, mille kohaselt on korrakaitseorganil õigus riikliku järelevalve ülesannete täitmisel kohaldada riikliku järelevalve meetmeid. KorS § 28 lõike 1 kohaselt on pädeval asutusel ohu või korrarikkumise korral õigus panna avaliku korra eest vastutavale isikule ettekirjutusega ohu tõrjumise või korrarikkumise kõrvaldamise kohustus ning hoiatada teda korrakaitseseaduse § 28 lõikes 2 või 3 nimetatud haldussunnivahendite kohaldamise eest, kui isik ei täida kohustust hoiatuses määratud tähtaja jooksul. Ehitusseadustikus on riikliku järelevalve menetluse alus ja ulatus sätestatud §-s 130. Näiteks kuulub kohaliku omavalitsuse üksuse	**Selgitame** Jätame sätte eelnõust välja. Õiguspärase haldusakti või toiminguga tekitatud kahju hüvitamist reguleerib riigivastutuse seadus. Täiendavat alust korrakaitsesse ei ole mõistlik luua.

ülesannete hulka ka ehitus-ning kasutusteatise ja ehitus- ning kasutusloa olemasolu kontrollimine, kasutamise nõuetele vastavuse kontrollimine jpm. Riikliku järelevalve meetmena on ehitustööde peatamist aastate jooksul kasutatud arvukalt. Ehitise kasutamise peatamine on riikliku järelevalve meetmena vähe kasutust leidnud, kuna sisaldab väga intensiivset isiku õiguste riivet. Ehitusseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (SE 743) lisatakse ehitamise peatamise alus ka ohukahtluse korral: (4) Korrakaitseorganil on õigus korrarikkumise väljaselgitamiseks peatada ehitise ehitamine või selle kasutamine ka ohukahtluse korral. KorSi kavandatavate muudatustega lisatav säte võib meie hinnangul kavandatud kujul oluliselt pärssida korrakaitseorganite tööd. Edastatud normisõnastus võib luua olukorra, kus õiguspäraste meetmete rakendamine, sealhulgas ehitustööde peatamine ehitusloa puudumisel või ohukahtluse korral, võib tuua korrakaitseorganile kaasa olulise rahalise nõude. Ehitusvaldkonnas võib iga ehitusseisak põhjustada märkimisväärseid kulusid, muu hulgas seoses töölepingute, hangete tähtaegade ja leppetrahvide, materjalide kallinemise, tööjõu seisaku ning muude kaasnevate kuludega.	
7. Palume eelnõu §-i 1 täiendada uue punktiga milles asendatakse KorS § 35[1] lõike 3 tekstiosa „1313" tekstiosaga „1247" Põhjendus: Muutunud on keskkonnavaldkonna infotelefoni number. Siseministri 21.12.2016 määruse nr 36 „Hädaabiteadete ning abi- ja infoteadete andmekogu põhimäärus" § 52 lõike 2 punktide 6 ja 7 kohaselt kantakse hädaabiteadete menetlemise andmekogusse ka võimaliku ebaseadusliku keskkonnakasutuse kirjeldus ning kalapüügi eelteate ja eripüügiteate andmed, mis edastatakse saabunud hädaabiteate ning abi- ja infoteate menetlemise käigus. Nimetatud andmekogu vastutav töötleja on Häirekeskus ja KeA-l on õigus saada andmeid ebaseadusliku keskkonnakasutuse, kalapüügi eelteate ja eripüügiteate menetlemiseks. 16. märtsil 2020 avas Häirekeskus infotelefoni 1247. Riigiinfo telefoniga 1247 liitus 2021. aastal keskkonnainfo telefon. KeA ja Häirekeskus on sõlminud sellekohase kokkuleppe. Esialgu töötas riigiinfo telefoniga 1247 paralleelselt ka valvetelefon 1313, kuid nüüdseks on kasutuses	**Selgitame** Siseministeerium on koostanud päästeseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, millega muuhulgas muudetakse ka KorS § 35[1]. Sätte uus sõnastus saab eelnõu seadusena jõustumisel olema järgmine: **„§ 35[1]. Hädaabinumbril ja riigiinfonumbril edastatud teabe töötlemine** (1) Häirekeskus salvestab hädaabinumbril 112 või riigiinfonumbril 1247 edastatud teabe. (2) Hädaabinumbril 112 või riigiinfonumbril 1247 edastatud teavet töötlevad õigusaktis sätestatud alusel ja korras: 1) Häirekeskus;

üksnes uus number. Palume käesoleva eelnõu raames uuendada KorSis vastavad andmed, kuna ka eelnõu käsitleb isikuandmete töötlemisega seonduvaid riikliku järelevalve erimeetmeid.	2) asutus, kelle pädevusse edastatud teave kuulub. (3) Häirekeskus säilitab hädaabinumbril 112 või riigiinfonumbril 1247 edastatud teabe salvestist üks aasta teabe salvestamisest arvates. Säilitustähtaja möödumisel teave kustutatakse.
8. Palume sõnastada eelnõu § 3 tekst järgmiselt: Atmosfääriõhu kaitse seaduses tehakse järgmised muudatused: 1) paragrahvi 223 täiendatakse lõigetega 11 ja 12 järgmises sõnastuses: (11) Keskkonnaamet ning Maksu- ja Tolliamet võivad käesolevas seaduses sätestatud järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseseaduse §-s 53^1 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras. (12) Keskkonnaamet võib käesolevas seaduses sätestatud järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseseaduse §-des 34^1 ja 34^2 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras.“;	**Selgitame** Eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust.
9. Palume eelnõu §-i 4 täiendada uue punktiga 2, lugedes senine punkt 2 punktiks 3, järgmises sõnastuses: 2. Jäätmeseaduse § 119^1 tekst lugeda lõikeks 1 ning täiendada paragrahvi lõikega 2 järgmises sõnastuses: „(2) Keskkonnaamet võib käesolevas seaduses sätestatud riikliku järelevalve teostamisel kohaldada korrakaitseseaduse § 34^1 ja 34^2 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras.“	**Selgitame** Eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust.
10. Palume eelnõu täiendada uute paragrahvidega, millega muudetakse seadusi järgnevalt: 7.1. Jahiseaduse § 471 teksti täiendatakse pärast arvu „32“ tekstiosaga „34^1, 34^2 ,“; 7.2. Kalapüügiseaduse §-i 64 täiendada pärast arvu „32“ tekstiosaga „34^1, 34^2,“;7.3. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 622 lõiget 1 täiendatakse pärast arvu „32“ tekstiosaga „34^1, 34^2,“.7.4. Looduskaitseseaduse § 703	**Selgitame** Eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava

lõiget 1 täiendada pärast arvu „32“ tekstiosaga „34, 34[1] , 34[2],“;7.5. Maapõueseaduse § 108 tekst lugeda lõikeks 1 ja paragrahvi täiendada lõikega 2 järgmises sõnastuses: „(2) Keskkonnaamet võib käesolevas seaduses sätestatud riikliku järelevalve tegemiseks kohaldada korrakaitseseaduse §-des 34[1]ja 34[2] sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras.“; 7.6. Metsaseaduse §-i 652 täiendada pärast arvu „32“ tekstiosaga „ 34[1], 34[2],“;7.7. Veeseaduse § 251 tekst lugeda lõikeks 1 ja paragrahvi täiendada lõikega 2 järgmises sõnastuses: „(2) Keskkonnaamet võib käesolevas seaduses sätestatud riikliku järelevalve tegemiseks kohaldada korrakaitseseaduse §-des 34[1] ja 34[2] sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras.“;	eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust.
4. Kultuuriministeerium	
Kooskõlastatud märkusteta	
5. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	
1. Kavandatava korrakaitseseaduse § 53[1] kohaselt seotakse kontrolltehing olulise või kõrgendatud ohu väljaselgitamise või tõrjumisega. Seletuskirjast ei nähtu piisavalt, miks on selline muudatus tarbijakaitse ja toodete turujärelevalve valdkonnas vajalik ning kuidas on hinnatud selle mõju senisele järelevalvepraktikale. Tarbijakaitse ja toodete turujärelevalve valdkonnas kasutatakse kontrolltehingut sageli olukordades, kus ettevõtja tegelikku käitumist ei ole võimalik hinnata avatud järelevalvemeetmetega. See puudutab eelkõige e-kaubandust ja digitaalseid teenuseid, kus rikkumine võib ilmneda alles ostuprotsessi käigus või pärast lepingu sõlmimist. Samuti võib kontrolltehing olla vajalik tegeliku kaupleja tuvastamiseks, tarneaegade kontrollimiseks, eksitavate kauplemisvõtete tuvastamiseks või tarbija taganemisõiguse järgimise kontrollimiseks. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium juhib tähelepanu, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2017/23941ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2019/10202 tulenevad pädevatele	**Arvestame** Tarbijakaitseseadusesse ja toote nõuetele vastavuse seadusesse on kavandatud erisused võrreldes eelnõuga reguleeritava kontrolltehingu ohutaseme osas. Arvestame tehtud ettepanekut muuta eelnõu selliselt, et korrakaitseorganil oleks võimalik tegutseda varjatud identiteedi all, kasutades väljamõeldud nime.

asutustele kontrollostu tegemise ning sellega seotud minimaalsed järelevalvevolitused, sealhulgas võimalus tegutseda vajaduse korral varjatud identiteedi all ning kontrollida, uurida, demonteerida ja katsetada kontrolltehingu käigus omandatud kaupu või teenuseid. Eelnõuga tehtavate muudatused ei anna selgust, kuidas on pärast tarbijakaitseseaduse § 63 ja toote nõuetele vastavuse seaduse § 56[1] kehtetuks tunnistamist tagatud nimetatud Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevate volituste jätkuv rakendamine. Samuti ei nähtu eelnõu materjalidest, kuidas on pärast tarbijakaitseseaduse § 63 kehtetuks tunnistamist tagatud õigus teha kontrolltehinguid tarbijate huve kaitsvatest Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise kontrollimiseks. Eelnõu seletuskirjast nähtub, et kontrolltehingu tegemisse ei ole enam lubatud kaasata korrakaitseorganiväliseid isikuid. Palume muuta eelnõu või põhjendada seletuskirjas, kuidas selline lahendus tagab järelevalve tõhususe ning Euroopa Liidu õigusest tulenevate kontrollostuvolituste tõhusa rakendamise, arvestades, et teatud juhtudel võib korrakaitseorganivälise isiku kaasamine aidata kaasa kontrolltehingu eesmärgi saavutamisele. Samuti ei nähtu eelnõust ega seletuskirjast piisavalt selgelt, kas kontrolltehingu tegemisel säilib võimalus tegutseda vajaduse korral varjatud identiteedi all, kasutada väljamõeldud nime, käituda kontrolltehingu eesmärgist lähtudes keskmise tarbija või keskmise lõppkasutajana, lükata põhjendatud juhtudel edasi kontrolltehingust teavitamist ning uurida, katsetada või demonteerida kontrolltehingu käigus omandatud toodet. Need erisused ei ole üksnes menetluslikud lahendused, vaid on välja kujunenud tarbijakaitse ja toodete turujärelevalve valdkonna praktilistest vajadustest ning toetavad kontrolltehingu eesmärgi saavutamist.	
2. Eelnõu kohaselt otsustab kontrolltehingu tegemise prefekt või korrakaitseorgani juht. Selline lahendus võib osutuda praktikas ebavajalikult jäigaks olukordades, kus kontrolltehinguid tehakse riskipõhiselt või suuremas mahus. Kontrolltehingu vajadus võib ilmneda järelevalvemenetluse käigus ning alati ei pruugi olla otstarbekas taotleda iga üksiku kontrolltehingu tegemiseks asutuse juhilt eraldi otsust. Seetõttu palume kaaluda kontrolltehingu tegemise otsustamise õiguse delegeerimise võimalust või näha ette muu lahendus, mis	**Arvestame** Muudame eelnõu sõnastust selliselt, et säiliks kontrolltehingu otsustamiseks teise silmapaari kohustus, kuid selleks ei pea olema asutuse tippjuht.

tagaks tõhusa järelevalve korraldamise, säilitades samal ajal piisava kontrolli meetme kasutamise üle.	
3. Lisaks leiame, et täiendavat analüüsi vajab kavandatava korrakaitseseaduse § 34² paiknemine erimeetmete regulatsiooni hulgas. Seletuskirjast nähtub, et kehalähedase salvestusseadmega kogutud salvestist käsitatakse sisuliselt menetlustoimingu protokollimise vahendina. Sellest tulenevalt vajab täiendavat analüüsi, kas vastav regulatsioon peaks paiknema korrakaitseseaduse üldsätete juures, mitte erimeetmete hulgas. Samuti ei selgu eelnõust üheselt, millisel õiguslikul alusel saavad kavandatavat volitust kasutada muud korrakaitseorganid peale politsei. Eelnõus tuleks see küsimus selgelt lahendada, et vältida tõlgendamisprobleeme regulatsiooni rakendamisel.	**Arvestame osaliselt ja selgitame** Nõustume, et nn vormikaamera kasutamine menetlustoimingu protokollimise abivahendina ei peaks asuma erimeedet reguleeriva sätte koosseisus ning selle õigem asukoht oleks protokollimist reguleerivas paragrahvis. Teeme eelnõus vastavad muudatused. Samas selgitame, et vormikaamera kasutamine ametniku või muu isiku elu või tervist ohustavas olukorras või vahetu sunni kohaldamisel, ei ole pelgalt protokollimise eesmärki täitev. Neil juhtudel kasutatakse vormikaamerat iseseisva teabe kogumise vahendina, s.o. iseseisva erimeetmena. Erimeetme eesmärk on koguda teavet olukorra kohta ning tagada seeläbi nii korrakaitseorgani ametniku kui ka muu inimese (nt inimene, kelle suhtes vahetut sundi kohaldati) õiguste kaitse – piisav ja objektiivne teave annab võimaluse tagantjärele hinnata ametniku tegevuse eesmärgipärasust, õiguspärasust ja proportsionaalsust.
6. Rahandusministeerium	Jätab kooskõlastamata
1. Eelnõu § 1 punktiga 1 korrakaitseseadusesse (KorS) lisatava § 16 lõikega 5 nähakse ette hüvitise maksmine korrakaitsekohustusega isiku hukkumise või surma korral korrakaitseülesannet täites või sellega õnnetusjuhtumi või tema vastu suunatud ründe tagajärjel. Seletuskirjas on selgitatud, et sisuliselt on sätte aluseks võetud avaliku teenistuse seaduse §-s 49 ametniku puhul ettenähtud hüvitiste maksmise põhimõtted, arvestatud on ka vabatahtlike päästjate, demineerijate ja abipolitseinike puhul riigi poolt ettenähtud hüvitistega. Soovitame kaaluda, kas hüvitisele oleks põhjendatud sätestada tulumaksuvabastus tulumaksuseaduse § 19 lg 3 punkti 12 alusel. KorS-i lisatava § 16 lõikes 5 nimetatud	**Arvestame** Täname asjakohase soovituse eest. Kuna hüvitise arvestamise aluseks on sarnasus avaliku teenistuse seadusega, ei ole põhjendatud ka väljamakstava hüvitise erinevaks käsitlemiseks ning tulumaksuvabastuse sätestamine on põhjendatud.

hüvitise välistamiseks tulumaksuga maksustamisest tuleks eelnõusse lisada ka tulumaksuseaduse § 19 lg 1 punktis 12 toodud loetelu täiendamine.	
2. LÜHENDATULT: teeme mehitamata sõidukite regulatsiooniga seonduvalt järgmised ettepanekud: - täiendada KorS §-i 34[1] lg 1 punkti 5 tekstiosaga „, samuti tollialastest õigusaktidest kinnipidamise tagamisel“; - asendada tolliseaduse §-s 61 tekstiosa „§-des 30–34“ tekstiosaga „§-des 30–34[1]“. Lisaks märgime, et oleks loogikavastane, kui mehitamata õhusõidukite käitamise reeglite üle teostatava riikliku järelevalve arsenalis mehitamata õhusõidukite kasutamise võimalus puudub. Sellest tulenevalt tuleb täiendada lennundusseaduse § 60[2] lõiget 1 (ilmselt ka lõiget 1[1]) viitega KorS §-le 34[1]	**Selgitame** Eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust. Lisaks juhime tähelepanu, et uue isikuandmete töötlemise aluse sõnastamisel seatakse eelnõuga teadlikult suhteliselt kitsad piirid erimeetme kohaldamisele. Nii ei anta eelnõuga reeglina korrakaitseorganile alust kasutada mehitamata sõidukitel olevaid kaameraid isikuandmete töötlemiseks ohu ennetamise tasandil. Erikorrakaitseorganeid saab puudutada reeglina alus, mis lubab isikuandmeid tehnilisi vahendeid kasutades töödelda kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks, tõrjumiseks ja sama kaaluda korrarikkumise kõrvaldamiseks. Juhime tähelepanu, et eelnõu muutmise tulemusel on punkti sõnastust laiendatud – kõrgendatud ohu kõrval räägitakse siin ka olulisest ohust. Samas ei vaja erikorrakaitseorganid mehitamata sõidukeid sageli mitte isikuandmete töötlemiseks, vaid muu erimeetme kohaldamise tõhustamiseks (nt valdusesse sisenemine). Sel eesmärgil mehitamata sõidukite kasutamine jääb KorS § 50 reguleerimisesemesse.
3. LÜHENDATULT: Eelnõu § 1 punktiga 5 täiendatakse KorS-i §-ga 34[2]. Paraku ei ole eelnõus pakutud lahendused kohased. Esiteks märgime, et eelnõu kehtestamisel kasutatakse KorS-s erinevaid termineid –salvestusseade, jälgimisseadmestik, vormikaamera, pilti või heli salvestav seade. Teiseks tuleneb	**Arvestame osaliselt** Nõustume märkusega, et eelnõus ei ole kasutatud läbivalt samu sõnu sama nähtuse reguleerimisel. Muudame eelnõu sõnastust

eelnõust ja seletuskirjas antud selgitustest, et tegemist ei ole riikliku järelevalve erimeetmega, vaid kas protokolli (KorS § 12) aseainega või äärmisel juhul protokolli toe(s)tava meetmega põhjendused seletuskirja lk 12). Erimeetmega oleks tegu juhul, kui kaamera paigaldataks kuhugi iseseisvalt nö järelevalvet tegema. Lisaks on ilmne, et ametniku järelevalvetoimingute tema vormikaameraga salvestamine ei saa olla iseenesest eraldiseisev erimeede KorS 3. peatüki 3. jao mõistes, mis sisaldab selliseid meetmeid nagu sundtoomine, läbivaatused jmt. Kuivõrd eelnevast tulenevalt saab vormikaamerat pidada protokollimisvahendiks ehk salvestist saab edaspidi lugeda konkreetse menetlustoimingu kohta koostatud protokolliks, siis peaks uus säte asuma KorS § 12 juures, kus asub ka § 13 (Isikuandmete töötlemine riikliku järelevalve teostamisel), näiteks uue §-na 12^1. Eelnevast tulenevalt peame äärmiselt oluliseks kehtestada vormikaamera kasutamise õiguslik alus eelnõus pakutud KorS § 34^2 seaduse 1. peatükis. Teeme ettepaneku sätestada see uue paragrahvina 12^1, erisusena haldusmenetluse seaduse §-s 18 sätestatud menetlustoimingute protokollimise üldreeglitest. Samas tuleks üle vaadata ka KorS § 49 (vallasasja läbivaatus) lõikes 5^1 ja § 51 (valduse läbivaatus) lõikes 6^1 viidatud olukorra jäädvustamine pilti või heli salvestava seadmega – kui tegemist on pigem protokollilise toiminguga sarnaselt eelnõuga lisatavas KorS §-s 34^2, siis selguse huvides tuleb need viited nimetatud sätetest välja jätta või kohandada vastavalt.	ning kasutame edaspidi §-s 34^2 sõna „jälgimisseadmestik“ nagu seda tehakse ka §-s 34. Nõustume ka käsitlusega, et eelnõus pakutud lahendus vormikaamera kasutamisel järelevalvemeetme kohaldamise asjaolude jäädvustamiseks ei ole omaette erimeede. Seetõttu muudame eelnõu ning jätame § 34^2 reguleerimisalast selle aluse välja. Ülejäänud alustel (vahetu sunni kohaldamine ja risk kellegi elule või tervisele) vormikaamera kasutamine isikuandmete töötlemiseks on meie hinnangul iseseisev erimeede, mille eesmärgiks on koguda täiendavat teavet olukorra ja selles osalevate isikute käitumise jms kohta. Eelnõus on lisasäte ka KorS § 12 juures. Selle sätte eesmärgiks on tagada selgus, et seaduses ettenähtud olukordades erimeetme või selle oluliste asjaolude jäädvustamisel tehniliste vahenditega, võib neid salvestisi kasutada ka erimeetme protokolli osana. Siiski ei pea me eelnõu koostamisel mõistlikuks näha ette alus kõikide erimeetmete lausaliseks (algusest lõpuni) salvestamiseks nt vormikaameratega. Selline lähenemine ei oleks kooskõlas erimeetme kohaldamise protokolli olemusega, samuti on küsitav ressursi mõistlik kasutamine (salvestiste säilitamine on resursimahukas).
4. LÜHENDATULT: Eelnõuga ei ole ette nähtud ühegi kehtiva seaduse muutmist tulenevalt KorS-i täiendamisest §-ga 34^2. Kuna kehalähedast salvestusseadet võib kasutada politsei või seaduses sätestatud juhul muu korrakaitseorgan, peab selle õiguse muu korrakaitseorgani jaoks ette nägema eriseaduses. Kui seda mitte teha, siis on säte rakendatav üksnes üldkorrakaitseorgani ehk politsei tegevuses ning Maksu- ja Tolliameti (MTA), Keskkonnaameti jt korrakaitseorganite tegevuses vormikaamerate kasutamine lubatav ei ole. Seega tuleks pakutud lahenduse puhul	**Selgitame** Eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust.

toimida niisamuti, nagu kontrolltehingu lisamisel eriseadustesse, kuid arvestades eriseaduste hulka, mille puhul MTA, Keskkonnaamet jt teostavad riiklikku järelevalvet, oleks see selgelt ebamõistlik. Kui aga KorS-i lisatav § 34² kehtestada nt KorS §-na 12¹, ei oleks vaja eriseadusi täiendada, kuna sellisel juhul kohalduks see säte automaatselt kogu MTA jt asutuste järelevalvelisele tegevusele, mida saaks asutuse sees diferentseerida.	Pelgalt asjaolu, et muudetavate eriseaduste hulk on suur, ei anna alust seisukohta muuta.
5. Eelnõuga lisatava KorS § 34² lõike 3 kohaselt peab korrakaitseorgani ametniku vormil või riietusel olema vormikaamerast teavitav märge. Leiame, et selle sätte puhul on tegemist ülereguleerimisega. Vormikaamera ise on tähelepanu tõmbav ja nähtav element ametniku vormiriietusel. Märke lisamine vormile oleks põhjendatud juhul, kui kasutataks mitte nähtaval kohal olevat kaamerat. Eelnõuga nähakse ette kohustus teavitada isikut sõnaliselt vormikaamera kasutamisest, mis peakski olema piisav isiku õiguste tagamisel. Lisaks tekib küsimus juba kasutuses olevate ja tellitud vormidega seoses, kuna eelnõu on kavandatud jõustuma alates 01.01.2027. a. Näiteks MTA puhul (ilmselt ka teiste vormiriietust kasutavate asutuste puhul) tuleks arvestada ka ametnike vormiriietuse ja eraldusmärkide kirjelduse muutmisega rakendusaktides (https://www.riigiteataja.ee/et/akt/128012025011). Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku jätta KorS § 34² lg 3 eelnõust välja või lisada täpsustus, et kaamera tuleb märgistada juhul, kui see ei ole muidu nähtav.	**Jätame arvestamata** Kuivõrd vormikaamera kasutamise alused on eeldatavasti tundlikud olukorrad (vahetu sunni kasutamine, oht inimese elule ja tervisele), peab isikuandmete töötlemise võimalus olema inimese jaoks igati selge. Vormile märgistuse lisamine aitab läbipaistvust tagada. Vormiriietuse kirjeldusi sätestavate õigusaktide muutmine jääb vastava valdkonna ministeeriumi vedada, kui seda vajalikuks peetakse arvestades, et märgistusnõue tuleb otse seadusest.
6. Eelnõu seletuskirja lk 11 on selgitatud, et vormikaamerate all on silmas peetud ka muid seadmeid, mida kasutatakse pildi ja heli edastamiseks ja salvestamiseks ning mis liiguvad ametnikuga koos, kuigi ei pruugi olla kinnitatud ametniku vormi või kiivri vmt külge, näiteks relvale kinnitatud kaamera, aga ka mobiiltelefon, mida käes hoides ametnik valduse läbivaatuse käiku jäädvustab. Keskmisel inimesel on keeruline, et mitte öelda võimatu, seostada pelgalt eelnõu teksti põhjal ühelt poolt kehalähedasi kaameraid, mida üldistatult nimetatakse vormikaamerateks, ning teisalt (ametiasutusele kuuluvat) mobiiltelefoni, mida käes hoides ametnik valduse läbivaatuse käiku jäädvustab. Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku täiendada KorS-i lisatavat § 34² uue lõikega näiteks järgmises sõnastuses:	**Arvestame** Täpsustame vormikaamera sisustamist ning toome eelnõu sättes selgesti välja, et vormikaamerana mõistetakse kehale, riietusele või varustusele kinnitatud või käes hoitavat heli ja pilti edastavat või salvestavat jälgimisseadmestikku.

„(x) Käesolevas paragrahvis vormikaamera kasutamise ja vormikaamera salvestise kohta sätestatut kohaldatakse ka ametitelefoni kasutamisele ja ametitelefoniga tehtud salvestisele.“	
7. Eelnõuga KorS-i lisatava § 53¹ lõike 1 kohaselt on kontrolltehingu eelduseks KorS § 5 lõikes 3 ja lõikes 4 sätestatud oluline või kõrgendatud oht. Seletuskirjas on märgitud, et kontrolltehingut saab kasutada alates ohukahtlusest. Eelnõu koostajad on pidanud optimaalseks kehtestada erimeetme üldnormis kontrolltehingu piiranguks vähemalt olulise või kõrgendatud ohu kahtluse. Kehtivad alkoholiseaduse § 52¹ lõiked 1 ja 2 ning tubakaseaduse § 33² lõiked 1 ja 2 sätestavad erinormina kontrolltehingu tegemise eeldusena ohu kahtluse. Eelnõuga tunnistatakse viidatud sätted kehtetuks. Peame oluliseks, et KorS-i lisatav § 53¹ lõige 1 lähtuks AS §-s 52¹ ja TubS §-s 33² sätestatud kriteeriumist. Vastasel juhul on kontrolltehingu rakendamisel ette näha tõsiseid tõlgendamisprobleeme. Näiteks võib tekkida kahtlus, kas igasugune alkoholi või tubakatoodete müüginõuete rikkumine (nt müük väljaspool lubatud kellaaega või maksumärgistamata, kuid muidu nõuetekohase toote müük) kujutab endast vahetut ja olulist ohtu? Kas keelatud toodete, nagu snus või maitsestatud e-sigaret, müümine tähendab olulist ohtu? Ei ole vaidlust, et iseenesest kahjustavad nii alkohol kui tubakatooted inimese tervist, aga on kaheldav, kas need tooted – juhul, kui on järgitud koostis- ja kvaliteedinõudeid – kujutavad endast olulist või kõrgendatud ohtu KorS-i tähenduses. Lisaks, kuigi maksumärgistamata toodete müük kahjustab riigi fiskaalhuve, ei ole üksiktehingu puhul peaaegu kunagi täidetud „olulise väärtusega varalise hüve“ lävend ning ametnikul ei ole üldjuhul ette teada, kui suures koguses isik tegelikult kaupa müüb. Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku jätta KorS-i lisatava § 53¹ lõikest 1 välja sõnad „olulise või kõrgendatud“. Alternatiivina pakume järgmist sõnastust: "(1) Kui politseil või seaduses sätestatud juhul muul korrakaitseorganil ei ole muude riikliku järelevalve erimeetmetega võimalik või on oluliselt raskendatud teostada järelevalvet, kuid see on vajalik ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks, võib politsei või seaduses sätestatud juhul	**Jätame arvestamata** Oleme kaalunud kontrolltehingu puhul ohutaseme alandamist vastavalt tehtud ettepanekule. Jääme siiski seisukohale, et kuivõrd kontrolltehing ei vasta riikliku järelevalve menetluse avalikkuse põhimõttele, peab see olema piiratud ja erandlik meede. Seega on meie hinnangul olulise või kõrgendatud ohu nõue põhjendatud.

muu korrakaitseorgan teha kontrolltehingu." Alternatiivselt oleks võimalik KorS-is üldnormina sätestada, et eriseadus võib kontrolltehingu puhul kehtestada ka madalama ohulävendi, et tagada olemasolevate meetmete jätkuv rakendamine, st reageerides, kui on oht avalikule korrale õigusnormide järgimise tähenduses.	
8. LÜHENDATULT: Eitamata vajadust teostada kontrolltehinguid nn üle-leti-olukordades, näiteks seonduvalt alkoholi ja tubakatoodete müümisega alaealistele, toimub salakauba müük praeguseks valdavalt virtuaalkeskkonnas. Järelevalvet teostav ametnik peab seal endale konto looma ning suhtlema müüjaga sõnumite kaudu, et leppida kokku tehing. Veebikeskkonnas ei piisa sellest, et ametnik jätab end tutvustamata, kuivõrd konto loomine eeldab isikuandmete sisestamist, mis ei saa aga arusaadavalt olla sellised, mis kõige lihtsama veebiotsingu korral võimaldavad ametniku äratundmist (s.o ametniku ees- ja perekonnanimi ning tema ametijärgne e-posti aadress). Ilmselgelt jääb kontrolltehingu eesmärk sel juhul saavutamata. Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku täiendada KorS-i lisatavat § 53[1] lõiget 4 sõnadega „ning võib veebiplatvormidel ja kaupleja veebilehtedel vajadusel kasutada väljamõeldud nime“. Alternatiivina sõna väljamõeldud“ asemel pakume kaaluda sõnu „mitte oma (nimi)“. Alternatiivina väljendile „veebiplatvormidel ja kaupleja veebilehtedel“ pakume kaaluda kokkuvõtlikku väljendit „virtuaalruumis“.	**Arvestame** Teeme eelnõus muudatuse, mis võimaldab kontrolltehingu tegemisel varjata ametniku identiteeti ja annab õiguse kasutada muid isikuandmeid.
9. Eelnõuga KorS-i lisatava § 53[1] lõikega 6 nähakse ette, et kontrolltehingu tegemise otsustab iga kaasuse korral prefekt või korrakaitseorgani juht (MTA ja TTJA puhul peadirektor). Kavandatud piirangut ei saa pidada põhjendatuks ja selle rakendamine võib pärssida riikliku järelevalve toiminguid. Riikliku järelevalve läbiviimisel on oluline paindlikkus, kuna olukorrad, mille puhul võib kontrolltehingu tegemine vajalikuks osutuda, on erinevad. Niisamuti ei ole võimalik alati ja igakordselt juhtumi pakilisuse tõttu taotleda nõusolekut asutuse juhilt. Paralleelina võib tuua, et süüteomenetluste osas, mis on erakordselt tõsiselt isikute põhiõigusi riivavad, ei pea toimingu tegemiseks asutuse juhilt igakordset nõusolekut küsima. Kui kriminaalmenetluses või väärteomenetluses on võimalik kohtuvälise menetleja ametnikul isik kinni pidada kohtuvälise menetleja juhi kinnitatud ametikohtade loetelu alusel seda ametikohta täitva ametnikuna (KrMS § 31 lg 5 ja VTMS § 10 lg 2), siis kontrolltehingu läbiviimise üle otsustamine on	**Arvestame** Muudame eelnõud selliselt, et kontrolltehingu otsustamisel säiliks küll nö teise silmapaari nõue, kuid selleks ei pea olema asutuse tippjuht.

kavandatud anda asutuse juhi ainupädevusse. Niisugune lahendus on võrreldes süüteomenetlusega olemuslikult ebaproportsionaalne.	
10. Lisaks kordame KorS-i muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusele antud tagasiside punktis 1.2. toodud ettepanekut sätestada kontrolltehingu regulatsioon ka kütuse müüjate suhtes vedelkütuse seaduses. MTA praktika on näidanud, et vähemintensiivsed meetmed ei aita vedelkütuse ebaseadusliku käitlemise probleeme lahendada.	**Selgitame** Eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust.
11. Eelnõuga kehtestatakse täiendavad hüvitiskohustused, sh korrakaitsekohustuse täitmisel hukkunud isiku lähedastele makstav hüvitis, kuid eelnõust ega seletuskirjast ei selgu, millise asutuse eelarvest need kulud kaetakse. Palume eelnõu seletuskirja täiendada.	**Arvestame** Täiendame seletuskirja ning toome välja, et hüvitisega seotud kulud kaetakse selle korrakaitseorgani eelarvest, kes inimesele korrakaitsekohustuse pani.
7. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	
1. LÜHENDATULT: teeme ettepaneku täiendada eelnõuga kavandatavat korrakaitseseaduse § 34[1] lõiget 1 selliselt, et korrakaitseorganil oleks võimalik kasutada mehitamata sõidukit ka vallasasja läbivaatamiseks ka siis, kui see on vajalik seadusega või seaduse alusel kehtestatud nõuete täitmise tagamisel ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks või kui on alust arvata, et selles on asju, mida võib korrakaitseseaduse või muu seaduse alusel võtta hoiule, hõivata või konfiskeerida. **1.1.** teeme ettepaneku täiendada eelnõu uue paragrahviga, millega nähakse ette **kalapüügiseaduse** §-s 64 kehtestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelu täiendamine eelnõuga kavandatava korrakaitseseaduse §-ga 34[1]. Enamik kalapüügi järelevalvest on seotud püügivahendite kontrollimisega, mille vaatlust on lihtsam, tõhusam ja kuluefektiivsem teostada õhus või vees liikuva mehitamata sõiduki abil. Sama põhimõte kehtib ka kalalaevade puhul. ;	**Selgitame** KorS § 34[1] on eraldiseisev erimeede, mis võimaldab korrakaitseorganil töödelda isikuandmeid, sätte eesmärgiks ei ole reguleerida mehitamata sõidukite kui selliste kasutamist. Kui korrakaitseorgan peab vajalikuks vallasasja läbivaatamisel tehniliste abivahendite kasutamist, sh mehitamata sõidukid, saab ta seda teha arvestades KorS § 49 nõudeid. Sellisel juhul ei ole kohaldatava erimeetme eesmärk mitte isikuandmete töötlemine, vaid vallasasja läbivaatamine. Kui selle käigus töödeldakse ka isikuandmeid, mida korrakaitseorgan tegelikult oma avalik-õigusliku ülesande täitmiseks ei vaja, tuleb need esimesel võimalusel kustutada. Lisame, et ka kehtiva KorS § 49 ise võimaldab vallasasja läbivaatamisel kasutada tehnilist abivahendit, samuti ka looma.

1.2. Teeme ettepaneku täiendada eelnõu uue paragrahviga, millega nähakse ette **maaparandusseaduse** §-s 85 kehtestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelu täiendamine eelnõuga kavandatava korrakaitseseaduse §-ga 34[1]. Sellised alad on juba olemuselt raskesti ligipääsetavad, näiteks pehme pinnase tõttu, mis välistab raskete masinate kasutamise. Samuti võivad maaparandussüsteemid paikneda looduslikult raskesti ligipääsetavates kohtades, näiteks metsas või soos, ning hõlmata suuri alasid. ; **1.3.** Teeme ettepaneku täiendada eelnõu uue paragrahviga, millega nähakse **ette EL ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse** § 120 lõikes 1 kehtestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelu täiendamine eelnõuga kavandatava korrakaitseseaduse §-ga 34[1]; **1.4.** Teeme ettepaneku täiendada eelnõu uue paragrahviga, millega nähakse ette **taimekaitseseaduse** §-s 88[1] kehtestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelu täiendamine eelnõuga kavandatava korrakaitseseaduse §-ga 34[1]; **1.5.** Teeme ettepaneku täiendada eelnõu uue paragrahviga, millega nähakse ette veterinaarseaduse § 75 lõikes 1 kehtestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelu täiendamine eelnõuga kavandatava korrakaitseseaduse §-ga 34[1].	Lisaks selgitame, et eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust.
2. LÜHENDATULT: teeme ettepaneku täiendada kalapüügiseaduse, ühistranspordiseaduse, loomakaitse seaduse, toiduseaduse ja veterinaarseaduse riikliku järelevalve erimeetmeid reguleerivaid sätteid lisades sinna KorS § 34[2] sätestatud erimeetme.	**Selgitame** Eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust.
3. LÜHENDATULT: Teeme ettepaneku kehtestada kavandatud salvestise säilitustähtajaks vähemalt 90 kalendripäeva. Täiendavalt teeme ettepaneku luua erand, mis võimaldab salvestisi säilitada käimasoleva menetluse (haldus-, väärteo- või kohtumenetlus) lõpuni. Arvestades riigivastutuse seadusest tulenevat kolmeaastast kahjunõuete esitamise tähtaega, palume kaaluda erandite raames	**Jätame arvestama** Salvestise säilitamise tähtaja pikendamine ei ole mõistlik. Salvestise säilitamine kujutab endast inimese põhiõiguse jätkuvat riivet. See võib olla põhjendatud, kui riivet õigustab

salvestiste säilitamist kuni kolm aastat, et tagada asutuse võimekus võimalikke nõudeid objektiivselt lahendada.	oluline avalik huvi. Nii nähakse ka eelnõuga ette, et kui salvestist kasutatakse tõendina või muu olulise teabena muus menetluses, säilitatakse seda selle menetluse dokumentide säilitamise nõuete kohaselt. Kui aga salvestist mingis menetluses ei vajata, tuleks see esimesel võimalusel kustutada, et tagada põhiõiguse riive minimaalsus. Juhime ka tähelepanu, et eelnõu muutmise käigus on üldist säilitustähtaega lühendatud 15 päevale.
4. LÜHENDATULT: Eelnõu § 1 punktiga 6 kavandatakse täiendada korrakaitseseadust §-ga 53[1] ning kehtestada kontrolltehingu regulatsioon. Oleme seisukohal, et eelnõuga kavandatav regulatsioon ei vasta tänastele järelevalve vajadustele ja teeme ettepaneku täiendada eelnõuga kavandatava korrakaitseseaduse § 53[1] lõiget 4 teise lausega järgmises sõnastuses: „Kui kontrolltehingut tehakse sidevahendite abil, võib korrakaitseorgani ametnik kasutada selliseid elektroonilisi kontaktandmeid, mis ei ole seostatavad tema ametiülesannete täitmisega.“. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi vastutusvaldkonda kuuluva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/6251 artiklite 9 ja 10 kohaselt on liikmesriikidel kohustus kontrollida riskidest lähtuvalt korrapäraselt ja asjakohase sagedusega, sealhulgas võtta proove ja teha analüüse, kõiki ettevõtjaid ning loomi ja kaupu kõikides tootmis-, töötlemis-, turustamisja kasutamisetappides. Ametlik kontroll hõlmab ka sidevahendite kaudu müügiks pakutavaid loomi ja kaupu ning ettevõtjaid seoses sidevahendite kaudu toimuva tegevusega. Juhul kui sidevahendite kaudu tooteid pakkuva ettevõtja valduses pole võimalik toote nõuetekohasust kontrollida, sh proove võttes, on tõhus viis (nt toodete vahendamisel või kui käitleja asub kolmandas riigis) tellida kaupa sidevahendite kaudu ja võtta neist proov kauba kättesaamisel. Määruse (EL) 2017/625 artikli 36 kohaselt on järelevalveasutusel õigus kasutada ametliku kontrolli tegemiseks proove, mis on ettevõtjalt tellitud anonüümselt. Seega peab järelevalveametnikul olema võimalik tellimise ajal oma identiteeti varjata. Arvestades eelnevat teeme ettepaneku täiendada eelnõuga loomakaitseseaduse §-s 60[1] , taimekaitseseaduse §-s 88[1] , toiduseaduse § 48	**Arvestame** Muudame eelnõud selliselt, et kontrolltehingu tegemisel oleks ametnikul võimalik varjata oma identiteeti ning kasutada muu isiku andmeid. Samas selgitame, et eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust.

lõikes 1 ja veterinaarseaduse § 75 lõikes 1 kehtestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelu eelnõuga kavandatava korrakaitseseaduse §-ga 53[1] . Ühtlasi teeme ettepaneku täiendada eelnõu uue paragrahviga, millega nähakse ette söödaseaduse §-s 26 kehtestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelu täiendamine eelnõuga kavandatava korrakaitseseaduse §-ga 53[1] .	
8. Siseministeerium	
1. LÜHENDATULT: KorS § 16 muutmise osas on seletuskirjas on märgitud, et korrakaitsekohustus saab tekkida üksnes kriisiolukorras, kus korrakaitseorgan vajab haldusväliselt isikult lisaabi. Märgime, et kavandatava § 16 lõikest 1 sellist piirangut ei nähtu. Palume seletuskirja selles osas täpsustada.	**Arvestame** Muudame seletuskirja ning ei viita enam kriisiolukorrale.
2. LÜHENDATULT: Eelnõu punktiga 2 täiendatakse **KorS § 30** sõnastust, nähes ette võimaluse nõuda lisaks dokumentidele ka muus vormis teavet. Siseministeeriumi hinnangul tuleks KorS § 30 puhul välistada tõlgendusvõimalus, et sätte alusel võib nõuda näiteks telefoni, arvuti või muu andmekandja sisu ettenäitamist või üleandmist. Samuti ei tohiks KorS § 30 kasutada viisil, mis sisuliselt võimaldab riikliku järelevalve sildi all koguda süüteomenetluses kasutatavat teavet ilma süüteomenetluse aluste ja tagatisteta. Probleem ilmneb näiteks hüpoteetilises olukorras, kus politsei nõuab kaitstava isiku turvalisuse tagamisel ohu väljaselgitamise põhjendusel isikult telefoni sisu ettenäitamist, jõudes selle käigus teabeni, mis viitab süüteo toimepanemisele. Legaliteedipõhimõtte kohaselt tuleks sellisel juhul alustada süüteomenetlust. Samas, peaks sellise teabeni jõudmiseks esinema eelnevalt süüteomenetluse alus ja ajend ning *Bezirkshauptmannschaft Landeck* lahendi kohaselt ka kohtu luba. Teeme ettepaneku muudatus eelnõust välja jätta. Juhul, kui muudatus jääb sisse, palume üle vaadata § 30 pealkirja muutmise vajadust. Kehtiv pealkiri „Küsitlemine ja dokumentide nõudmine“ ei kajasta pärast muudatuse jõustumist enam täielikult sätte reguleerimisala, kuna korrakaitseorganile antakse õigus nõuda lisaks dokumentidele ka muud teavet.	**Selgitame** Eelnõuga plaanitavad muudatused ei muuda sättes reguleeritud erimeetme olemust – tegemist on ja jääb olema erimeetmega, mille eesmärk on info saamine ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks, tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks. Nõuda saab dokumente või teavet, mis on inimesele olemas, säte ei anna korrakaitseorganile alust nõuda dokumentide loomist või muus vormis teabe täiendavat ja suuremahulist töötlemist (koondamist, süstematiseerimist vms). Samuti ei võimalda säte nõuda telefoni vm teabekandjaks oleva vallasasja väljanõudmist ning selle valimatut läbivaatamist. Teave, mida korrakaitseorganil on õigus sättele tuginedes küsida, samuti dokumendid või muus vormis teave, peab seonduma piiritletud olukorraga – olukorraga, millega seoses on korrakaitseorganil vähemalt konkreetse ohu kahtlus. Säte võimaldab nõuda teavet ka ohu ennetamiseks, kuid ka sel juhul on korrakaitseorganile teada, millises olukorras ja millisest abstraktsest ohust jutt käib. Vallasasja läbivaatamise õiguslik alus on sätestatud KorS §-s49.

	Rõhutame eelpool toodud põhimõtet selgesti ka sätte seletuskirjas.
3. Eelnõu punktiga 4 täpsustatakse KorS § 34 lõikes 3 sätestatud korrakaitseorgani kohustust avalikkust isikuandmete töötlemisest jälgimisseadmestiku abil eelnevalt teavitada. Seletuskirjas kasutatakse väljendit „korrakaitseorgani andmed“, samas kui normis nähakse ette üldisem kohustus esitada „teave meedet kohaldava korrakaitseorgani kohta“. Seetõttu ei ole selge, kas teabetahvlile piisab korrakaitseorgani nime märkimisest või tuleb esitada ka muid andmeid. KorS § 1^1 kohaselt kohaldatakse korrakaitsemeetmete käigus isikuandmete töötlemisele IKÜM-i, kuid seletuskirjas ei ole selgitatud, kuidas vastab kavandatud teavitamiskohustus IKÜM artiklis 13 sätestatud nõuetele. Kui eelnõuga soovitakse andmesubjekti õigust teabele piirata, tuleks seda seletuskirjas põhjendada ja analüüsida selle vastavust IKÜM-i artiklile 23. Kui õigust teabele piirata ei soovita, tuleks aga selgitada, kuidas normis sätestatud teavitamiskohustus tagab IKÜM artikli 13 nõuete täitmise. Praegusel juhul ei ole seletuskirjast võimalik aru saada, millest on teavitamiskohustuse sellise sõnastuse puhul lähtutud.	**Selgitame** Täpsustame eelnõu sätet ning toome selgemalt välja, et avalikku ruumi paigutatud jälgimisseadmestike (kaamerate) kasutamisest teavitaval tahvlil tuleb näidata vähemalt korrakaitseorgani nimetus ja lisateave selle kohta, kust saab isikuandmete töötlemise kohta täpsemat infot. Selliselt tagatakse, et avalikus ruumis toimuva isikuandmete töötlemise osas oleks inimesele selge, milline (või millised) korrakaitseorgan millise kaameraga toimuva andmetöötlusega seotud on. Eelnõuga ei plaanita piirata andmesubjekti õigust teabele.
4. Üldise märkusena juhime tähelepanu, et § 34^1 vajab tervikuna ülevaatamist, sest mõisteliselt on ebatäpne rääkida pilti edastavast või salvestavast mehitamata sõidukist, kuivõrd mehitamata sõiduk ise pilti ei edasta ega salvesta – seda teeb sellele paigaldatud kaamera.	**Arvestame** Täpsustame eelnõu § 34^1 sõnastust ning lisame, et isikuandmete töötlemine võib toimuda mehitamata sõiduki või sellele paigutatud jälgimisseadmestiku abil.
4.1. LÜHENDATULT: Siseministeeriumi hinnangul peaks olukordades, kus kõrvaliste isikute jäädvustamist ei ole võimalik vältida, olema üldreeglina nõutav nende hägustamine või katmine ning selline kohustus tuleks seaduses sõnaselgelt sätestada. Kuna hägustatud isikute hilisem tuvastamine peaks meie hinnangul jääma tehniliselt võimalikuks, on tegemist pseudonüümimisega. Tegemist on tavapärase tehnilise lahendusega, mille rakendamine eeldab eelkõige investeeringut ja seadusest tulenevat kohustust, mis selle kasutamiseni viiks. Eelnõus tuleks selgemalt eristada, millistel juhtudel on põhjendatud edastada isikute tuvastamist võimaldavat pilti ning millistel juhtudel peaks olema kasutamise eelduseks isikute automaatne hägustamine või muu samaväärne tehniline lahendus. Siseministeeriumi hinnangul ei ole näiteks avaliku kogunemise	**Selgitame** Eelnõuga sõnastatavate erimeetmete – mehitamata sõidukite ning vormikaamerate kasutamine – eesmärk on isikuandmete töötlemine, st erimeedet kasutatakse olukordades, kus on vaja jälgida inimesi, nende näoilmeid, liigutusi vms. Seega ei ole täielik ja kohene hägustamine eesmärgipärane. Juhime ka tähelepanu, et eelnõu ei näe ette üldist võimalust jälgida avalikku kogunemist ohu ennetamise meetmena (eelnõu võimaldab erimeedet kohaldada olulise ohu ennetamiseks). Seega ei saa ka tekkida olukord, kus jälgitakse kõiki inimesi

üldiseks jälgimiseks või olukorrateadlikkuse loomiseks põhjendatud edastada pilti viisil, mis võimaldab kõiki kohalviibivaid isikuid tuvastada. Kui mehitamata õhusõiduki abil tuvastatakse konkreetne oht või korrarikkumine, peaks edasine reageerimine toimuma korrakaitseorgani tavapäraste meetmete abil ehk mehitamata õhusõiduki kasutamine ei peaks kujunema iseseisvaks üldiseks jälgimisvahendiks. Samuti tuleks seaduses sätestada tingimused, mille esinemisel võib hägustuse eemaldada ja isiku tuvastada. Seadusest peaks nähtuma vähemalt hägustuse eemaldamise õiguslik alus, selleks vajalik lävend, pädev otsustaja ning eesmärgid, mille saavutamiseks on isiku tuvastamine lubatud. Siseministeeriumi hinnangul võiks (taas)isikustamine toimuda üldreeglina kohtu loal. Seejuures leiame, et edasilükkamatutel juhtudel tuleks ette näha võimalus, et pildi isikustamise üle otsustab esmalt korrakaitseorgan. Analoogselt edasilükkamatu läbiotsimise regulatsiooniga peaks selline otsustus olema hiljem allutatud kohtulikule kontrollile, mille käigus kohus hindab meetme lubatavust ja õiguspärasust.	valimatult. Kuna erimeetme kohaldamiseks peab olema vähemalt konkreetse ohu kahtlus, on ka põhjendatud ohu väljaselgitamiseks konkreetseid inimesi jälgida. Kui ohukahtlus kinnitust ei leidnud (ohtu siiski ei olnud), ei ole korrakaitseorganil ka põhjust isikuandmeid säilitada. Täiendava hägustamise nõudel ei oleks seega väärtust. Kui aga ohukahtlus leidis tuvastamist, tuleb kaamerasalvestist vajadusel säilitada vastava menetluse toimikus koos vastavate nõuete järgimise kohustusega.
4.2. Kui mehitamata sõidukile paigaldatud kaamera abil töödeldakse isikuandmeid, peaks teavitamine lähtuma meetme mõjualast ehk kaamera vaate- ja salvestusalast. Üldreeglina peaks isikule olema arusaadav, et konkreetses piirkonnas kasutatakse isikuandmeid töötlevat jälgimisseadmestikku. Kui isikuandmeid ei töödelda või asjassepuutumatud isikud on tehniliselt kaetud viisil, et neid ei näe ka kaameraoperaator, ei ole samasugune teavitamisnõue meie hinnangul vajalik. Eelnevast teavitamisest kõrvalekaldumine võiks olla põhjendatud eelkõige akuutses olukorras, kus teavitamine ei ole aegkriitilisust ja olemasolevat ressurssi arvestades objektiivselt võimalik, muudaks sekkumise võimatuks või suurendaks ohtu isikute elule. Näiteks pantvangikriisi või äkkrünnaku korral ei ole mõeldav, et korrakaitseorgan peaks enne mehitamata sõidukile paigaldatud kaamera kasutamist teavitama isikut, kelle tegevusest oht lähtub. Sellisel juhul peaks üldist teavitamist asendama eeskätt mõjuala füüsiline piiramine, näiteks politseilindi, sõnalise viibimiskeelu või muu selge juurdepääsupiiranguga, millega takistatakse kõrvaliste isikute sattumist ohu mõjualasse. Mõjualas viibivate asjassepuutumatute isikute õigusi riivataks ka	**Selgitame** Nõustume arusaamaga, et eelnõuga KorS-i lisatavatest täiendavatest isikuandmete töötlemise erimeetmete kasutamisest tuleb teavitada vaid olukorras, kus toimub isikuandmete töötlemine. Riiklikus järelevalves muude tehniliste vahendite kasutamine (soojuskaamerad, radarid vms), millega isikuandmeid ei töödelda, ei mahu lisatavate §-de 34^1 ja 34^2 reguleerimisesemesse. Samuti nõustume, et alati ei pruugi kummagi erimeetme kasutamisest eelnev teavitamine olla võimalik. Seega nähaksegi eelnõuga ette, et isikuandmete töötlemisest teavitatakse esimesel võimaluse. Sel juhul võib asjaga vahetult seotud isikuid teavitada ka tagantjärele.

sellisel juhul, kuid vahetu kõrgendatud ohu olukorras kaaluks ohu tõrjumise vajadus üles eelneva teavitamise. Üldine teavitus peaks olema tagatud ka erandjuhtudel, ent siis võiks see meie hinnangul toimuda näiteks tagantjärele korrakaitseorgani veebilehel. Printsiibis peavad meetme eeldused, ulatus ja kohaldamise kord olema seaduses selgelt piiritletud ning meetme kohaldamine peab olema igal üksikjuhul tagantjärele kontrollitav. Praegu ei nähtu normist, millisel viisil tuleb avalikkust teavitada, et teavitamiskohustus oleks IKÜM-i tähenduses nõuetekohaselt täidetud. Ebaselge on muu hulgas, kus peab teave olema avaldatud ning milline peab olema selle sisu ja kättesaadavus. Palume neid küsimusi seletuskirjas IKÜM-ist tulenevate nõuete alusel täiendavalt käsitleda ning vajaduse korral täpsustada seaduses korrakaitseorgani teavitamiskohustust.	Eelnõuga ei kehtestata teavitamisele kohustuslikke vorminõudeid, samuti ei reguleerita kanaleid, mille kaudu teavitamine aset peab leidma. Eelnõu koostajad on seisukohal, et kõige mõistlikum on jätta nende otsuste tegemine kaalutlusõiguse alusel korrakaitseorgani langetada. Selliselt saab korrakaitseorgan arvestada konkreetse olukorra asjaolusid ning tagada eesmärgipärane teavitamine.
4.3. LÜHENDATULT: Eeldatavasti on tähistamisnõude üks eesmärk võimaldada näiteks alla kukkunud mehitamata õhusõiduki omaniku või kasutaja tuvastamist. Ehkki tegemist on põhjendatud eesmärgiga, jääb ebaselgeks, millist lisaväärtust annab selle saavutamiseks täiendav tähistus, arvestades, et riigi kasutatavad mehitamata õhusõidukid peaksid olema registrisse kantud ning identifitseerimistunnuse kaudu tuvastatavad. Mööname, et tähistus võib hõlbustada tavakodanikul alla kukkunud mehitamata õhusõiduki seostamist riigiasutusega. Samas tuleks sellisest õhusõidukist igal juhul teavitada politseid, kes saab selle omaniku või kasutaja tuvastada registriandmete ja identifitseerimistunnuse alusel.	**Selgitame** Nõustume, et mehitamata õhusõiduki kasutamisel ei pruugi tavapärases olukorras märgistamisnõue tagada seda, et inimene teab, millisele korrakaitseorganile sõiduk kuulub. Vaatamata sellele peame märgistamisnõuet oluliseks, sest see aitab ühe võimalusena kaasa isikuandmete töötlemise protsessi läbipaistvusele. Alati ei pruugi mehitamata sõidukiga liikuda sedavõrd kõrgel või sedavõrd kiiresti, et märgistust oma eesmärki ei täidaks. Kui ka allakukkunud drooni puhul peaks inimene alati teavitama politseid, võib märgistus anda inimesele kindluse teadmisest, et tegemist on Eesti korrakaitseorgani drooniga.
4.4. LÜHENDATULT: Eelnõukohase KorS § 34[1] lõike 1 punktiga 1 lubataks mehitamata sõidukit kasutada avalikul kogunemisel ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks. Siseministeeriumi hinnangul on tegemist väga laia volitusega, kuivõrd avaliku kogunemisega kaasneb paratamatult alati abstraktne oht korrarikkumiseks. Sellisel kujul säte võimaldab mehitamata	**Selgitame** Oleme eelnõud muutnud selliselt, et avalikel kogunemistel on isikuandmete töötlemine mehitamata sõidukiga kogunemise iseloomustu tulenevalt lubatud ka olulise ohu ennetamiseks

sõiduki kasutamist sisuliselt igal avalikul kogunemisel. Ehkki seletuskirjas on märgitud, et mehitamata sõidukeid ei saa avaliku kogunemise korral kasutada ohu ennetamiseks ehk abstraktse ohu korral, ei nähtu see piirang seaduse tekstist.	
4.5. Samuti palume täpsustada § 34[1] lõike 1 punkti 2 kohaldamise eeldusi, sest sätte sõnastusest võib jääda mulje, et mehitamata sõidukit võib kasutada üksnes juhul, kui isiku elu, tervis või kehaline puutumatus on objektiivselt tema abitu seisundi tõttu ohus. Praktikas kasutatakse sellist meedet ka olukorras, kus olemasolevate asjaolude põhjal on alust arvata, et isik võib viibida abitus seisundis, ning selle kontrollimiseks kasutatakse mehitamata sõidukit.	**Arvestame** Sõnastame eelnõu vastava sätte selliselt, et meedet võib kasutada ka olukorras, kus isik võib olla ohus. Sellise sõnastuse kasutamisega tahame tagada, et inimese otsimine saaks vajadusel alata võimalikult varajases etapis, alates ohukahtlusest. Sõnastus „võib olla ohus“ viitab ohu võimalikkusele, mis on iseloomulik just ohukahtluse olukorrale.
4.6. LÜHENDATULT: Esmalt juhime tähelepanu, et eelnõukohase KorS § 34[1] lõike 1 punktis 3 kasutatud sõnastus „politsei poolt“ piirab meetme kasutamise üksnes politseiga. Jääb ebaselgeks, kas selline piirang on taotluslik, arvestades, et isikute kaitsmine või objektide valvamine võib kuuluda ka teiste korrakaitseorganite pädevusse. Teiseks märgime, et täpsustamist vajab eelnõukohase KorS § 34[1] lõike 1 punktis 3 sätestatud ohu lävend, sest praegune sõnastus võimaldab mehitamata sõidukit kasutada juba ohu ennetamiseks isiku kaitsmisel või objekti valvamisel. Arvestades mehitamata sõidukiga kaasnevat intensiivset põhiõiguste riivet tuleks sellistel olukordadel tagada selge teavitusmehhanism, millega oleks kõigile vastavas avaliku ruumis liikuvatele isikutele arusaadav, et vastava objekti vahetut lähedust jälgitakse mehitamata sõidukite abil. Sama peaks kohalduma isikute kaitsmisel, kus isikukaitse läbiviimiseks kasutatakse avalikus ruumis mehitamata sõidukeid olukorrateadlikkuse loomiseks.	**Selgitame** Täiendasime eelnõu kõnealuse sätte sõnastust lisades viite ka Kaitseväe korralduse seadusele, sest isikute kaitse on ka Kaitseväe ülesanne. Samuti teeme KKS-i täienduse, et anda see erimeede Kaitseväe pädevusse. Kuigi mehitamata sõiduki kasutamisel võidakse töödelda suure hulga inimeste isikuandmeid, on seejuures siiski tegemist avaliku kohaga ning ka sündmus ise on tavapäraselt ette teada. Seega saab korrakaitseorgan teavitada mehitamata sõidukitega isikuandmete töötlemisest ka üldsust.
4.7. LÜHENDATULT: Siseministeeriumi hinnangul peaks seaduse tekstist nähtuma selgemalt, et KorS § 50 või § 51 eeldused peavad olema täidetud enne mehitamata sõiduki kasutamist ning et tegemist on üksnes juba õiguspäraselt kohaldatava meetme abivahendiga. Väärtõlgendamise võimalust, et KorS § 34[1] lõike 1 punkt 4 annab eraldi aluse valduse eelnevaks vaatlemiseks või võimaldab	**Selgitame** Eelnõuga nähakse ette õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks mehitamata sõidukiga ka valdusesse sisenemise ja valduse läbivaatamise erimeetme kohaldamisel arvestades kõiki nendele erimeetmetele seadusega kehtestatud nõudeid. Seega saab

mehitamata sõidukiga alles selgitada, kas KorS § 50 või § 51 eeldused võiksid esineda, ei tohiks tekkida. Samuti palume seletuskirjas täpsustada, miks nähakse § 34¹ lõikes 3 §-des 50 ja 51 sätestatud erimeetmete kohaldamisel mehitamata sõiduki kasutamise korral ette nii valdaja kui ka omaniku teavitamine ehk miks on sellisel juhul teavitamiskohustus laiem kui §-des 50 ja 51 endis, kus üldjuhul nähakse ette üksnes valdaja teavitamine ning sedagi juhul, kui valdaja on tuvastatav.	isikuandmeid töödelda mehitamata sõidukiga samadel tingimustel nagu seda saaks teha ka korrakaitseametnik ise. Kui valdusesse sisenemine on lubatud ohu ennetamiseks (ohuprognoosi alusel), saab seda teha ka mehitamata sõidukiga.
4.8. KorS § 34¹ lõike 1 punktides 3 ja 5 nähakse ette õigus kasutada mehitamata sõidukile paigaldatud jälgimisseadmestikku ka ohu ennetamiseks. Seletuskiri mainib ohuprognoosi koostamise nõuet KorS § 24 alusel üksnes punkti 3 selgituses. Erinevate tõlgenduste vältimiseks palume ohuprognoosi nõuet käsitleda kõigi asjakohaste kasutamisaluste selgitustes.	**Selgitame** Mehitamata sõidukitega isikuandmete töötlemisel piiri valvamiseks sätestatakse erisused riigipiiri seaduses. Erisustena nähakse ette alus kasutada mehitamata sõidukeid ka ohu ennetamiseks ja seda ilma igakordse ohuprognoosi nõudeta. Samuti sätestatakse erisus mehitamata sõidukiga isikuandmete töötlemisest teavitamise nõudest.
4.9. Lisaks vajab meie hinnangul täpsustamist eelnõukohase KorS § 34¹ lõike 1 punktis 6 sätestatud alus, mille kohaselt võib mehitamata sõidukile paigaldatud jälgimisseadmestikku kasutada kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks. Siseministeeriumi hinnangul tuleks eristada mehitamata õhusõiduki kasutamise regulatsioone ja selle salvestise hilisemat töötlemist. Mehitamata sõiduki, eelkõige õhusõiduki, kasutamine võib olla põhjendatud juba olulise ohu väljaselgitamiseks, seda näiteks olukorras, kus mehitamata õhusõidukit kasutatakse esmareageerimisel hädaabikõnele, et välja selgitada võimalik ohu olukord enne kui operatiivtöötajad kohapeale jõuavad. Olulise ohu tase tagab, et selline tegevus on võimaldatud ka väljakutsetel, kus esineb võimalik oht isiku tervisele. Samas ei tohiks regulatsioon võimaldada mehitamata sõidukile paigaldatud kaamera salvestise abil isikustatud andmete töötlemist üksnes üldise ohuhinnangu või oletuse põhjal.	**Arvestame** Muudame eelnõu sõnastust ja lisame kõnealusesse sättesse kõrgendatud ohu kõrvale ka olulise ohu.
4.10. Juhime tähelepanu, et eelnõukohase KorS § 34¹ lõike 3 sõnastus ei näi vastavat seletuskirjas kirjeldatud teavitamiskorraldusele. Normist tuleneb, et	**Arvestame**

korrakaitseorgan peab esimesel võimalusel teavitama nii avalikkust kui ka avaliku korra eest vastutavat isikut ning lõike 1 punktis 4 sätestatud juhul lisaks valdajat ja omanikku. Seletuskirja kohaselt sõltub aga teavitatavate ring konkreetse meetme kohaldamise asjaoludest – teatud juhtudel tuleb eelkõige teavitada avaliku korra eest vastutavat isikut või valdajat ja omanikku ning avalikkuse teavitamine ei ole vajalik. Palume kaaluda lõike 3 sõnastuse täpsustamist, et normist nähtuks selgemalt, keda ja millistel juhtudel tuleb teavitada. Seejuures palume täpsustada näites seda, keda tuleb KOV-i territooriumil mehitamata sõiduki kasutamisel käsitada valdaja või omanikuna ning kas alati tuleb teavitada ka KOV-i.	Täiendame eelnõu § 34^1 lõike 3 sõnastust ja toome selgemalt välja teavitamiskohustuse ulatuse. Eristame isikuandmete töötlemist määratletud isikute ringi puhul (teavitada tuleb neid isikuid) kui ka määratlemata isikute ringi puhul (teavitada tuleb üldsust). Selgitame, et KOV-i tuleb teavitada juhul, kui KOV on konkreetse valduse valdaja või omanik, seega ei tule KOV teavitada alati. KOV ei ole ka nö avalikkus, üldsus.
4.11. Kuivõrd eelnõuga nähakse ette uus ulatuslik isikuandmete töötlemise viis, mille käigus võidakse töödelda suure hulga isikute andmeid avalikus ruumis, tuleks hinnata, kas enne regulatsiooni kehtestamist on vajalik andmekaitsealase mõjuanalüüsi koostamine.	**Selgitame** Eelnõu seletuskirja p-s 3.2 on muuhulgas toodud ka andmekaitsealane mõjuhinnang. Täpsemad mõjuhinnangud peavad enne erimeetmete rakendama asumist tegema korrakaitseorganid ise. KorS kui riikliku järelevalve üldseadus ei saa detailseid analüüse korrakaitseorganite eest teha.
4.12. Teeme ettepaneku kaaluda kohustust koostada mehitamata õhusõidukite kasutamise kohta perioodilisi aruandeid ning näha ette nende kasutamise sõltumatu perioodiline audit. Selline lahendus suurendaks mehitamata õhusõidukite kasutamise läbipaistvust ning annaks avalikkusele ülevaate nende tegelikust kasutamisest riiklikus järelevalves. Samuti võimaldaks regulaarne aruandlus hinnata, kas meetme kasutamine vastab seaduses sätestatud eesmärkidele ning on proportsionaalne ja põhjendatud.	**Selgitame** Põhimõtteliselt on ettepanekuga sarnane aruandluskohutus olemas ka kehtivas KorS-s (seaduse kohaselt laieneb kohustus vahetult vaid politseile). Seega ei ole eraldi sätte sõnastamine vajalik.
5. LÜHENDATULT: Palume kaaluda § 34^2 lõike 1 punkti 2 täiendamist viitega HMS §-le 18 ning väärteomenetluse kontekstis VTMS § 31 lõikele 1^1 või selgitada seletuskirjas põhjalikumalt sätte seost nimetatud regulatsioonidega. Seletuskirja kohaselt on tegemist sisuliselt meetme kohaldamise asjaolude protokollimise võimalusega ning vormikaamera kasutamist käsitletakse alternatiivina kirjaliku protokolli koostamisele. Samas ei nähtu see eesmärk normi sõnastusest üheselt. Vormikaamera salvestis võib toetada toimingu asjaolude fikseerimist, võimaldada hiljem kontrollida ametniku ja isiku tegevust ning olla protokolli koostamise alusmaterjal või lisa. Salvestis ei taga aga iseenesest, et toimingu õiguslik alus ja	**Selgitame** Jätame eelnõust välja § 34^2 lg 1 p 2 ehk vormikaameraga isikuandmete töötlemise erimeetme kohaldamise asjaolude fikseerimise eesmärgil. Samas täiendame eelnõuga KorS § 12 ning näeme ette, et menetlustoimingu protokolli osana võib kasutada ka tehniliste abivahenditega tehtud salvestisi, seega ka vormikaamera salvestist. Siiski saab protokolli osana kasutada mh vormikaamera salvestisi vaid nende erimeetmete ja vahetu

põhjendus oleksid hiljem selgelt leitavad. Näiteks isiku peatamise, küsitlemise või joobeseisundi kontrollimise puhul peab isikul olema võimalik saada riigilt kontrollitav teave selle kohta, millisel alusel tema suhtes meedet kohaldati. Sellest põhimõttest ei saa vormikaamera kasutamise tõttu kõrvale kalduda. Kirjalik protokoll või muu toimingut kajastav dokument täidab ka iseseisvat praktilist eesmärki. Isikul võib olla vaja esitada kolmandale isikule tõend selle kohta, et tema suhtes kohaldati konkreetset meedet, näiteks tööandjale, kindlustusandjale või muule menetlejale. Sellisel juhul ei ole põhjendatud eeldada, et isik peaks tõendamiseks esitama kogu videosalvestise. Kirjalik dokument võimaldab vajalikku teavet esitada piiritletult, jättes kõrvale kõrvalised isikud, toimingu sisuga mitteseotud asjaolud ja muu eraelu puutumatust riivava teabe.	sunni kohaldamise juhtudel, mil seadus on andmete salvestamise alused ette näinud. Kuivõrd protokollimise vahetu eesmärk ei ole isikuandmete töötlemine, vaid menetlustoimingu läbiviimise asjaolude fikseerimine, ei ole § 34^2 õige koht vormikaamera sel eesmärgil kasutamiseks. Vastupidi, säte võiks anda aluse liiga ulatuslikuks isikuandmete töötlemiseks.
5.1. Kui vormikaamera salvestist kasutatakse toimingu asjaolude fikseerimiseks, protokollimise abivahendina või toimingu õiguspärasuse hilisemaks kontrollimiseks, ei ole tegemist üksnes asutuse sisemise tööfailiga. Sellisel juhul peab puudutatud isikul olema võimalik salvestisega tutvuda samadel põhimõtetel nagu protokolli, selle lisa või muu menetluses tähtsust omava materjaliga. Palume eelnõus või seletuskirjas täpsustada vormikaamera salvestise menetluslikku staatust ning puudutatud isiku õigust salvestisega tutvuda.	**Selgitame** Vormikaameraid saab korrakaitseorgan riikliku järelevalve menetluses kasutada kahel moel: 1) isikuandmete töötlemise tehnilise vahendina iseseisva erimeetme (KorS § 34^2) kohaldamisel; 2) teatud juhtudel protokollimise abivahendina. Mõlemal juhul peab olema tagatud ühelt poolt andmekaitse nõuete järgimine, teiselt poolt õigustatud juurdepääs teabele. Erimeetme puhul sätestab säilitamistähtaja KorS § 34^2, juurdepääsu osas eelnõu piiranguid ei sea ja seega tuleneb andmesubjekti õigus teabele juurde pääseda IKÜM-st ja IKS-st. Protokolli osana säilitatakse salvestist vastava menetlusereeglistiku kohaselt.
5.2. LÜHENDATULT: Eelnõukohase KorS § 34^2 lõike 2 kohaselt kasutatakse vormikaamerat avaliku korra eest vastutava isiku või muu menetlusosalise põhjendatud taotluse korral. Kuivõrd seadus annab menetlusosalisele õiguse salvestamist taotleda, peaks olema selge, kes hindab taotluse põhjendatust, millistel juhtudel tuleb taotlus rahuldada ning millal võib sellest keelduda. Palume täpsustada nii seaduseelnõu kui ka seletuskirja viisil, et neist nähtuks, kes ja	**Arvestame** Muudame eelnõu sõnastust ja näeme ette, et menetlusosalise nõudel on kaamera kasutamine kohustuslik (järgides siiski lõikes 1 sätestatud kaameraga isikuandmete töötlemise üldisi

milliste kriteeriumide alusel taotluse põhjendatust hindab ning millistel juhtudel tuleb taotlus rahuldada või võib sellest keelduda. Kui seadusandja soovib näha ette olukorrad, kus taotluse rahuldamine on kohustuslik, tuleks need seaduses sõnaselgelt sätestada. Lisaks palume selgitada, kas taotluse rahuldamata jätmine tuleb dokumenteerida. Kui seadus annab menetlusosalisele õiguse vormikaamera kasutamist taotleda, peab olema võimalik hiljem kontrollida, kas taotlus esitati ning millistel alustel selle rahuldamisest keelduti. See on vajalik, et tagada isikule tõhus õiguskaitse ning võimalus keeldumise põhjendatust vaidlustada.	aluseid, ehk menetlusosalise nõue ei muuta omaette kaamera kasutamise aluseks).
5.3. Leiame, et § 34² lõikes 3 sätestatud kohustus kanda vormil või riietusel vormikaamerast teavitavat märget on ülemäärane nõue. Selline märgistus võib jätta isikule mulje, et ametnik salvestab tema tegevust pidevalt, kuigi § 34² lõike 1 kohaselt on vormikaamera kasutamine lubatud üksnes seaduses sätestatud juhtudel. Püsiv märgistus ei anna isikule teavet selle kohta, kas konkreetses olukorras vormikaamerat tegelikult kasutatakse, vaid võib kujundada eksliku arusaama pidevast salvestamisest. Arvestades, et § 34² lõige 4 kohustab ametnikku vormikaamera kasutamisest isikut teavitama, peab Siseministeerium suulist või muud vahetut teavitamist märksa tõhusamaks tagatiseks kui vormiriietusel olevat püsivat märgist.	**Selgitame** Kaamerad võivad olla tehniliselt erisugused, neid ei pruugi vormil märgata. Selge märgistus annab inimesele eelnevalt märku, et korrakaitseametnikul on tehniline võimekus kasutada vormikaamerat. Märgistus vormil ei asenda suulist teavitamist, mõlemal on oma eesmärk.
5.4. Juhime tähelepanu, et § 34² lõike 5 sõnastus võib praktikas oluliselt piirata lõikes 1 sätestatud vormikaamera kasutamise aluste rakendamist. Lõike 5 kohaselt on vormikaamera kasutamisel keelatud edastada või salvestada teavet erilist kaitset väärivate eraeluliste asjaolude kohta ning selline teave tuleb viivitamatult kustutada. Jääb ebaselgeks, kuidas on võimalik seda nõuet praktikas järgida olukordades, kus vormikaamera kasutamine on lõike 1 kohaselt lubatud või isegi vajalik, näiteks elu või tervist ähvardava ohu korral. Politsei puutub sellistes olukordades sageli kokku terviseandmete, lähisuhtevägivalla juhtumite, alaealiste, joobe, perekondlike konfliktide või muude tundlike asjaoludega, mille on tegemist erilist kaitset vääriva teabega. Lisaks on mõiste „erilist kaitset väärivad eraelulised asjaolud“ väga lai ning selle sisu normist ei nähtu. Seletuskirjas on toodud küll näited, kuid need ei võimalda üheselt hinnata, millise teabe salvestamine on keelatud ja milline lubatud. Palume kaaluda lõike 5 sõnastuse täpsustamist või selgitada seletuskirjas põhjalikumalt lõigete 1 ja 5 omavahelist suhet. Samuti võiks	**Selgitame** Nõustume, et määratlemata sisuga mõistete rakendamine võib vähemalt esialgu tekitada normi rakendajates segadust ja keerukust. Täiendame seletuskirja selgitustega lõikes 5 sätestatud piirangute olemuse ning seose kohta teiste lõigetega (eelkõige lõikes 1 sätestatud erimeetme kohaldamise alused ja lõikes 2 sätestatud menetlusosalise õigus nõuda salvestamist). Üldise põhimõttena piirab lõikes 5 toodu avalikku võimu, kuid menetlusosalise nõudmisel tuleb kaamerat kasutada ka sellistes olukordades. Lisaks muudame lõike 5 asukohta, et ka normitehniliselt oleks selgemini arusaadav paragrahvi lõigete omavaheline seos.

kaaluda, kas absoluutse salvestamiskeelu asemel tuleks sätestada kohustus vältida sellise teabe salvestamist niivõrd, kuivõrd see on meetme eesmärki ja olukorra asjaolusid arvestades võimalik.	
5.5. Eelnõuga võimaldatakse uute erimeetmete salvestisi kasutada õppetöös ja koolituste läbiviimisel. Sellisel juhul peame mõistlikuks võimaluse laiendamist ka KorS § 34 alusel tehtud jälgimisseadmestiku salvestistele, sest näiteks hoones asuva turvakaamera salvestised võivad samuti olla juhtumite käsitlemisel ja neist õppimisel väärtuslikud. Eelnõust ja seletuskirjast ei nähtu aga, millal saab salvestist pidada õppetöös kasutamiseks nõuetekohaselt pseudonüümituks. Probleem võib tekkida eelkõige ühiskonnas tähelepanu pälvinud juhtumite puhul, kus ainuüksi sündmuse asukoht, aeg ja sisu võimaldavad vaatajal salvestisel kujutatud isiku tuvastada ka juhul, kui tema kujutis on hägustatud. Palume selgitada, kas sellist salvestist võib õppetöös kasutada ning milliseid täiendavaid meetmeid tuleb rakendada olukorras, kus isik on sündmuse konteksti tõttu kaudselt tuvastatav. Samuti tuleks selgitada, kas pseudonüümimise nõue eeldab üksnes isiku kujutise ja hääle muutmist või ka muude tuvastamist võimaldavate asjaolude kõrvaldamist.	**Selgitame** Jätame salvestise õppetöös kasutamise sätte eelnõust välja, sest tegemist ei ole KorS reguleerimisalasse kuuluva sättega.
6. HMS § 19 kohaselt säilitab haldusorgan tõendid, protokollid ja muud haldusmenetluses tähtsust omavad dokumendid. Kui vormikaamera salvestist kasutatakse protokollimise abivahendina või toimingu asjaolude kontrollimiseks, peab olema tagatud selle säilimine, terviklus ja kättesaadavus. Säilitustähtaeg ei tähenda üksnes õigust salvestist teatud aja jooksul hoida, vaid ka kohustust tagada, et salvestis on selle aja jooksul olemas ja puudutatud isikule väljastatav.	**Selgitame** Nõustume märkuse sisuga. Tegemist on õigusnormi rakendaja ülesandega tagada nii salvestise nõuetekohane säilitamine kui ka juurdepääs selleks õigustatud isikutele.
6.1. Palume üle vaadata § 34^1 lõike 4 ja § 34^2 lõike 6 säilitamistähtaegade regulatsioon ning nende seletuskirjad. § 34^2 seletuskirjas on märgitud, et vormikaamera salvestise säilitamise tähtaeg on 30 päeva, kuid eelnõus „kuni 30 päeva“. § 34^1 seletuskirjas on aga selgitatud, et salvestisi võib säilitada ka lühemat aega ning 30 päeva kujutab endast üksnes maksimaalset säilitamistähtaega. Leiame, et salvestise säilitamise aeg ei saa sõltuda üksnes üksikjuhtumil antavast hinnangust, vaid peaks olema seotud selgete ja objektiivselt tuvastatavate asjaoludega. Eriti oluline on see olukorras, kus seletuskirjas põhjendatakse 30-päevast tähtaega muu hulgas vaide- ja kaebeõiguse tagamisega. Palume § 34^1 lõike	**Arvestame osaliselt ja selgitame** Täname tähelepanu juhtimise eest eelnõu ja seletuskirja ebakõlale. Teeme vajalikud muudatused, et nii eelnõu kui ka seletuskiri lähtuksid samast arusaamast – salvestist tuleb säilitada seaduses sätestatud tähtaja jooksul. KorS § 34^1 lõikes 4 sätestatud maksimaalne säilitustähtaeg kohaldub sellistele salvestistele, mida ei kasutata muu

4 seletuskirjas täpsemalt selgitada, millistel juhtudel loetakse mehitamata sõiduki kasutamisel toimuvat isikuandmete töötlemist selliseks, mille korral kohaldub salvestiste kuni 30-päevane säilitamistähtaeg. Arvestades isikuandmete töötlemise laia tähendust, võib isikuandmete töötlemine aset leida juba pelgalt seetõttu, et inimene jääb juhuslikult kaadrisse. Seletuskirjast ei nähtu, kas eesmärk on säilitada kõik sellised salvestised või üksnes need, mille säilitamine on vajalik konkreetse korrakaitselise eesmärgi saavutamiseks. Õigusselguse huvides palume seletuskirjas avada vastava regulatsiooni kohaldamisala näidete abil. Palume hinnata ja seletuskirjas avada, kas kavandatud kuni 30-päevane säilitamistähtaeg on kooskõlastatud korrakaitseorganitega ning kas selle rakendamiseks on olemas vajalik tehniline võimekus ja ressurss. Seletuskirjast ei nähtu, kas on hinnatud sellise säilitamiskohustuse praktilist ja majanduslikku mõju, eelkõige arvestades mehitamata sõidukite ja vormikaamerate kasutamisel tekkivate salvestiste mahtu. Samuti palume põhjendada, miks on eesmärkide saavutamiseks vajalik just kuni 30-päevane säilitamistähtaeg ning kas samu eesmärke ei oleks võimalik saavutada lühema säilitamistähtaja kohaldamisega. Tuleb arvestada, et isik võib vaide esitada ka tähtaja lõpus või pärast tähtaja möödumist ning vaide esitamise tähtaeg võidakse ennistada. Seetõttu palume analüüsida, kas 30-päevane maksimaalne säilitamistähtaeg võib viia olukorrani, kus korrakaitseorgan on kohustatud salvestise enne vaide saamist kustutama.	menetluse raames. Näiteks, kui mehitamata õhusõidukit kasutatakse laulupeo rongkäigu pealvaatajate hulgas võimaliku rüseluse väljaselgitamiseks, kuid selgub, et ohtu avalikule korrale siiski ei tekkinud. Sellist salvestist (kui see tehti), ei kasutata mõnes muus menetluse, seega tuleb see esimesel võimalusel kustutada. Muudame eelnõuga sätestatava üldise säilitamise tähtaega 30-lt päevalt 15-le päevale. Tegemist on ajavahemikuga, mille jooksul peab salvestis olema alles, st seda saab õigustatud isik välja nõuda.
6.2. Kui salvestisi on lubatud õppetöös ja koolitusel kasutada üksnes pseudonüümituna, tuleb reguleerida ka nende salvestiste säilitamise tähtaega ning selle määramise aluseid. Pseudonüümimise korral on jätkuvalt tegemist isikuandmetega, kui isiku tuvastamine jääb täiendava teabe abil võimalikuks. Palume selgitada, kui kaua võib pseudonüümitud salvestisi õppetöö või koolituse eesmärgil säilitada ning kes ja milliste kriteeriumide alusel selle üle otsustab.	**Selgitame** Jätame salvestise õppetöös kasutamise sätte eelnõust välja, sest see ei haaku üheselt KorS reguleerimisesemega.
7. Kui eelnõu eesmärk on koondada kontrolltehingu regulatsioon KorS-i, palume kaaluda KorS § 53[1] täiendamist alkoholiseaduse § 52[1] lõikes 3 ja tubakaseaduse vastavas sättes praegu sisalduva eriregulatsiooniga, mis võimaldab alkoholi- ja tubakatoodete alaealistele müügi üle riikliku järelevalve tegemisel kaasata kontrolltehingusse vähemalt 16-aastase isiku tema seadusliku esindaja nõusolekul.	**Selgitame** Alaealise kaasamine sisuliselt süüteo matkimisse peaks olema äärmuslik meede. Kuigi nõustume, et alkohol ei peaks olema alaealistele kättesaadav, leiame, et selle nõude üle järelevalve

	tegemisel, sh kontrolltehinguga, ei ole alaealise enda kaasamine hädavajalik. AS § 47 kohaselt on alkoholi pakkumine, võõrandmaine ja üleandmine alaealisele keelatud. Selle nõude järgimiseks näeb järgmine lõige ette kohustuse enne valduse üleandmist kontrollida isiku vanust. Vanuse kontrollimise ajendi loomiseks piisab ka noore ametniku kaasamisest, kes on küll täisealine, kuid näeb välja piisavalt noor, et alkohoolse joogi valduse üleandjal peaks tekkima kohustus vanus tuvastada.
8. Siseministeerium ja Politsei- ja Piirivalveamet ei toeta avalike ürituste muudatusi sellisel kujul, kuivõrd planeeritud muudatused on tervikuna problemaatilised. Arusaamatuks jääb põhjendus kaotada meelelahutusürituste puhul ürituse korraldamise loa taotlemise kohustus, kui spordiürituste puhul on see jätkuvalt vajalik.	**Selgitame** Jätame eelnõust välja avalike üritustega seonduvad muudatused.
8.1. LÜHENDATUT: Avalike ürituste turvalisuse ja avaliku korra tagamise seisukohast ei ole üksnes teavitamispõhine lahendus piisav juhtudel, mil esinevad kõrgendatud riskid. Eelkõige on vaja kooskõlastamise kohustust vähemalt eelnõu § 58[1] lõikes 3 nimetatud juhtudel. Nimetatud asjaolud ei ole pelgalt formaalsed tunnused, vaid praktikas riskikriteeriumid, mis võivad kaasa tuua: 1) suurenenud ohu avalikule korrale; 2) vajaduse politsei- ja päästeressursside kaasamiseks; 3) kõrgendatud õnnetus- ja vägivallariski; 4) keerulisemad evakuatsiooni- ja liikluskorraldusvajadused. Ennetamise peamine väärtus seisneb erinevate ekspertteadmiste toomises planeerimisfaasi. Politsei, pääste, kiirabi ja kohalik omavalitsus näevad igaüks riske oma vaatenurgast ning omavad kogemust varasemate juhtumite, õnnetuste ja kriiside lahendamisel. Nende teadmiste ühendamine võimaldab hinnata riske terviklikumalt kui ükski osapool eraldi. Riskipõhine kooskõlastusmehhanism ei tähenda seega üksnes kontrolli, vaid erinevate teadmiste rakendamist otsuste tegemisel enne ürituse toimumist.	**Selgitame** Jätame eelnõust välja avalike üritustega seonduvad muudatused.

8.2. LÜHENDATULT: Kehtiva korra kohaselt väljastab KOV avaliku ürituse korraldamiseks loa, milles sätestatakse konkreetsed tingimused ja nõuded, lähtudes ürituse iseloomust, riskitasemest ning partnerasutuste hinnangutest. Sellest tulenevalt on KOV-il: 1) järelevalvekohustus; 2) õigus kontrollida loas sätestatud tingimuste täitmist; 3) võimalus rikkumise korral rakendada haldusmeetmeid, sealhulgas teha ettekirjutusi, tunnistada luba kehtetuks või peatada üritus. Teavitamispõhise süsteemi puhul jääb KOV-i kohustus tagada avaliku ürituse ohutus ja teostada järelevalvet küll alles, kuid selle ülesande täitmiseks puuduvad vajalikud siduvad menetluslikud instrumendid. Eelkõige puudub: 1) eelnevalt kujundatud siduv haldusotsus; 2) selgelt fikseeritud ja kontrollitavad tingimused; piisav alus hinnata, kas korraldaja on tegutsenud nõuetekohaselt ja riske arvestades.	**Selgitame** Jätame eelnõust välja avalike üritustega seonduvad muudatused
8.3. LÜHENDATULT: Sisekaitseakadeemia viis Siseministeeriumi tellimusel 2024. aastal läbi kõigi Eesti kohalike omavalitsuste avalike ürituste korraldamist reguleerivate määruste analüüsi. Siseministeeriumi hinnangul kinnitavad analüüsi tulemused vajadust ühtsete riiklike miinimumnõuete järele, mitte regulatsiooni edasist detsentraliseerimist üksnes KOV-i määruste tasandile. Kuigi kohalik paindlikkus on vajalik, ei ole põhjendatud olukord, kus kõrgendatud riskiga avalike ürituste riskihindamine, partnerasutuste kaasamine ja turvanõuded sõltuvad ulatuslikult üksiku KOV-i praktikast või haldusvõimekusest.	**Selgitame** Jätame eelnõust välja avalike üritustega seonduvad muudatused
8.4. Ka rahvusvaheline praktika toetab põhimõtet, et kõrgendatud riskiga avalike ürituste puhul peab riigil säilima sisuline eelkontrolli võimalus. Näiteks Soome süsteem kujutab endast riskipõhist mudelit.	**Selgitame** Jätame eelnõust välja avalike üritustega seonduvad muudatused.
8.5. Lisaks juhime tähelepanu, et KorS § 58[1] lõike 3 punktis 1 kasutatud väljendi „üritusel võib olla suur hulk pealtvaatajaid või osalejaid“ sisu ei ole täpsustatud. Eelnõust ega seletuskirjast ei nähtu, milliste kriteeriumide alusel tuleb hinnata, kas tegemist on suure hulga inimestega ning millal tekib sellest tulenev teavitamiskohustus. Õigusselguse huvides võiks vähemalt seletuskirjas avada selle	**Selgitame** Jätame eelnõust välja avalike üritustega seonduvad muudatused

määratlemata õigusmõiste sisu või tuua näiteid olukordadest, mil teavitamiskohustus tekib.	
8.6. Palume hinnata, kas § 58[1] lõikes 5 sätestatud keeldude loetelu vajab täiendamist juhtudega, kus üritus toimub riigikaitseobjekti juures või vahetus läheduses.	**Selgitame** Jätame eelnõust välja avalike üritustega seonduvad muudatused
9. Palume selgitada teovõime nõude eemaldamise eesmärki § 64 lõike 1 punktist 1. Muudatuse tulemusena puudub koosolekuteadet menetleval asutusel alus hinnata või kontrollida koosoleku korraldaja teovõimet. Seletuskirjas on märgitud, et piiratud teovõimega täisealised isikud saavad avalikke koosolekuid korraldada vastavalt teovõime piiramise ulatusele, kuid eelnõust ega seletuskirjast ei nähtu, kuidas sellist hinnangut praktikas anda või kontrollida.	**Selgitame** Eelnõu kõnealusel sättes ei kasutata sõna „teovõimeline“, sest avalikke koosolekuid võib eelnõu kohaselt korraldada alates 14. eluaastast. Kuna täielikult teovõimeliseks saab inimene täisealiseks saamisel, on 14-aastased piiratud teovõimega. Ka täisealised saavad olla piiratud teovõimega, nende puhul tuleb avaliku koosoleku korraldamise õiguse üle otsustamisel lähtuda teovõime piiramise ulatusest. Teovõimet piiratakse kohtulahendiga, piiramise ulatusest annab aimu rahvastikuregister. Kui KOV ametniku tekib kahtlus koosoleku korraldaja teovõimes, saab ta uurida andmeid oma süsteemi siseselt (KOV kui eestkostja) või rahvastikuregistrist. Samas ei muuda eelnõu siin ka senist korda. Kehtiv seadus näeb ette, et koosoleku korraldaja peab olema teovõimeline. Seega peab KOV ka kehtiva seaduse järgi kontrollima isiku teovõimelisust.
9.1. Palume üle vaadata § 64 lõike 1 punkti 1 ja lõike 2 omavaheline kooskõla. Eelnõu kohaselt võib füüsilisest isikust korraldaja olla alates 14. eluaastast, kuid lõikes 2 on juriidilisest isikust korraldajale jäetud kohustus määrata korraldaja õigusi ja kohustusi täitma teovõimeline füüsiline isik. Seetõttu tekib olukord, kus 14-aastane isik võib ise avalikku koosolekut korraldada, kuid juriidiline isik, näiteks noorteühing, ei saa sama isikut enda esindajaks määrata. Palume kaaluda regulatsiooni ühtlustamist või selgitada erineva lähenemise põhjuseid.	**Arvestame** Teeme eelnõus muudatuse, mille kohaselt saab avalikku koosolekut korraldav juriidiline isik määrata oma esindajaks muuhulgas ka alaealise (alates 14. eluaastast).
9.2. Avaliku koosoleku korraldamise õiguse vanusepiiri langetamisel palume kaaluda täiendavate nõuete kehtestamist, mis toetaksid alaealist selle õiguse teostamisel. Kordame VTK-le antud tagasisides esitatud seisukohta, et alaealisele	**Selgitame**

lisaks peab koosoleku korraldamisega olema seotud ka vastutav täisealine, näiteks korrapidajana. Kui alaealiste puhul lubab seadus eeldada nende piiratud teovõime tõttu leebemaid nõudeid, on oht, et alaealisi ja nende vastavat õigust hakatakse ära kasutama.	Täiendava turvalisuse tagamise abinõuna nähakse eelnõus ette alaealiste koosolekutest eelneva teavitamise kohutus. Täisealise korrapidaja või muu vastutaja kohustus piiraks alaealiste vabadust avalikke koosolekuid korraldada.
9.3. Palume kaaluda § 64 lõike 2 täiendamist nõudega, et juriidilisest isikust korraldaja määratud füüsiline isik vastaks analoogselt füüsilisest isikust korraldajale § 64 lõike 1 punktis 1 sätestatud kodakondsuse või Eestis viibimise alusele. Praegu võib tekkida olukord, kus füüsiline isik ei vasta avaliku koosoleku korraldajale kehtestatud nõuetele, kuid saab siiski tegutseda juriidilisest isikust korraldaja määratud esindajana. Praktikas on esinenud juhtumeid, kus juriidilisest isikust korraldaja määratud esindajaks on isik, kellel puudub püsiv õiguslik või faktiline seos Eesti või Euroopa Liiduga. Sellisel juhul on füüsilisest isikust korraldajale kehtestatud nõuetest võimalik sisuliselt mööda minna. Õigusselguse ja regulatsiooni eesmärgi saavutamise huvides võiksid korraldajale ja juriidilise isiku määratud esindajale kehtida selles küsimuses võrreldavad nõuded.	**Arvestame** Muudame eelnõud selliselt, et ka juriidilisest isikust avaliku koosoleku korraldaja esindaja vastaks füüsilisest isikust korraldaja nõuetele, st esindaja peab olema EL kodanik või pikaajalise elaniku elamisloaga või alalise elamisõiguse alusel Eestis viibiv välismaalane
9.5. Eelnõus reguleeritakse avaliku ürituse korraldamisega seotud KOV-i teavitamist (eelnõu § 1 punkt 7), samuti info liikumist KOV-ilt prefektuurile (eelnõu § 1 punkt 9) ning viiakse koosoleku korraldamise vanusepiir 14. eluaastale. Kõigil neil juhtudel toimub isikuandmete töötlemine. Palume seletuskirjas selgitada: 1) milliseid isikuandmeid on nende ülesannete täitmisel lubatud töödelda; 2) millisel õiguslikul alusel neid andmeid töödeldakse; 3) kas vanusepiiri langetamisest tuleneva isikuandmete töötlemise laienemise tõttu on kaalutud täiendavaid meetmeid alaealiste isikuandmete kaitseks; 4) kas koosoleku korraldamisega seotud isikuandmete säilitustähtaja määrab iga vastutav töötleja eraldi või tuleks säilitustähtajad sätestada KorS-is.	**Selgitame** Isikuandmete töötlemisel ei teki eelnõuga uusi olukordi. Ka kehtiv seadus kohustab KOV-i teavitama üritusest politseid, samuti töötleb politsei isikuandmeid koosolekuteataga seoses jne.
10. Justiits- ja Digiministeeriumi pakutud KorS § 82^1 lõike 1 sõnastus võimaldaks Kaitseväge ja Kaitseliitu kaasata alles ohu tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks. Kui PPA ei saa Kaitseväge ja Kaitseliitu kasutada kriisi varasemas faasis, võib olukord enne abi kaasamist eskaleeruda. Meie hinnangul ei ole põhjendatud regulatsiooni selliselt kitsendada, arvestades hübriidohtude, siseturvalisuse väljakutsete ning Venemaa Ukraina-vastase sõjategevusega seotud	**Selgitame** Jätame eelnõust KorS § 82^1 muudatuse välja. Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamist jäävad reguleerima KORKS-ga kehtestatud sätted.

riskide kasvu. Justiits- ja Digiministeerium on sõnastusest välja jätnud ka termini „vabatahtlikult kaasatud isik“, millega KORKS-is peeti silmas abipolitseinikke ja vabatahtlikke päästjaid. Seletuskirjas ei ole termini eemaldamist põhjendatud ning muudatuse eesmärk jääb arusaamatuks. Eeltoodud põhjustel leiame, et jõusse tuleks jätta KORKS-iga kehtestatavad KorS-i sätted ning neid ei tuleks Justiits- ja Digiministeeriumi pakutud muudatusega kitsendada.	
11. Politsei saab käesoleva eelnõuga kavandatavate uute meetmete kohaldamise pädevuse vahetult korrakaitseseadusest, kuid teiste korrakaitseorganite puhul eeldab meetmete kohaldamine vastavate volitusnormide sätestamist eriseadustes. Palume kaaluda, kas käesoleva eelnõu menetlemise käigus oleks otstarbekas teha vajalikud muudatused ka asjaomastes eriseadustes, näiteks päästeseaduses, et tagada regulatsiooni ühetaoline rakendamine. Samuti palume kaasata vastavate valdkondade eest vastutavad sisuosakonnad ja asutused edasistesse aruteludesse ning eelnõu ettevalmistamisse.	**Selgitame** KorS kui üldseaduse muutmise seaduse eelnõusse ei ole plaanis lisada eriseaduste muudatusi, millega laiendataks erikorrakaitseorganite erimeetmete ringi. Erimeetmete kasutamise võimaldamiseks tuleb seda eriseaduse muutmise teel. Selliselt on tagatud tavapärane õigusloomerada, mis annab võimaluse analüüsida ja hinnata erimeetme vajalikkust, põhjendatust ja vajadusel sätestada erisusi selle kohaldamisel. Siiski oleme eelnõu muutmise käigus teinud erandi politseile ja päästele kui erikorrakaitseorganitele.
12. Palume üle vaadata viited õigusaktide redaktsioonidele ning need ajakohastada.	**Arvestame**
12.1. Palume seletuskirjas ajakohastada viited kriisiolukorra ja riigikaitse seadusele ning kasutada läbivalt nimetust „kriisiolukorra ja riigikaitse seadus“ sobivas käändes.	**Arvestame**
12.2. Seletuskirja terminoloogiat käsitlevas osas leheküljel 21 viidatakse sätetele, mida käesoleva eelnõuga korrakaitseseadusesse ei lisata, näiteks „eelnõuga KorS-i lisatav § 15[1]“. Palume seletuskirja selles osas korrigeerida.	**Arvestame**
9. Sotsiaalministeerium	
1. LÜHENDATULT: alaealise kaasamise välistamine kontrolltehingusse on probleemne, eelkõige tubakaseaduse järelevalve vaatest. Lisaks vajab tähelepanu KorS § 53[1] kohaldamise eeldus, mille kohaselt võib kontrolltehingu teha olulise või kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks. Tubakaseaduse rakendamise vaates võib see tekitada täiendavaid tõlgendusprobleeme, sest ametnikud peaksid enne	**Arvestame osaliselt** Tubakaseaduse kohaselt on keelatud alaealisele müüa tubakatoodet vmt. Selle keelu järgimiseks peab müüja küsima ostjalt isikut tõendavat dokumenti. Dokumendi küsimise

kontrolltehingu tegemist hindama ja põhjendama, kas konkreetne rikkumiskahtlus ületab olulise või kõrgendatud ohu lävendi. Tavapärane jaemüügikontroll või kahtlus üksiku tubakatoote, e-sigareti või nikotiinitoote müügist alaealisele ei pruugi sätte kitsal tõlgendamisel seda lävendit ületada. See võib omakorda anda ettevõtjatele täiendava võimaluse kontrolltehingute õiguspärasust vaidlustada ning vähendada TubS-i senist preventiivset mõju. Samuti võib kontrolltehingu lubamise regulatsioon muutuda senisest bürokraatlikumaks. Kui kehtiva eriregulatsiooni järgi sai kontrolltehingu otsuse teha korrakaitseorgani juht või tema volitatud ametiisik, võimaldades pädevust delegeerida ka madalama astme juhtidele või asjakohastele ametnikele, siis kavandatava KorS § 53[1] lõike 6 kohaselt oleks otsustuspädevus seotud prefekti või korrakaitseorgani juhiga. Selline lahendus võib muuta kontrolltehingu lubamise protsessi aeglasemaks, jäigemaks ja juhtimistasandilt põhjendamatult kõrgeks, mis ei ole kooskõlas ka üldise eesmärgiga vähendada halduskoormust ja bürokraatiat. Täiendavalt tuleks hinnata kontrolltehingust teavitamise regulatsiooni mõju TubS-i alusel tehtavale järelevalvele. Kehtiv TubS § 33[2] lõige 7 võimaldab põhjendatud juhul kontrolltehingust teavitamist kuni kolm kuud edasi lükata, kui see on vajalik järelevalve jätkamiseks. KorS § 53[1] lõike 7 järgi tuleb isikut teavitada viivitamata pärast kontrolltehingu eesmärgi saavutamist. Selline lahendus võib piirata võimalust tuvastada ja tõendada jaemüüjate korduvaid või süstemaatilisi rikkumisi. Seetõttu tuleks eelnõu menetluses eraldi hinnata, kas KorS-i üldnorm ja TubS-i senine kontrollostu regulatsioon täidavad täielikult sama eesmärki või vajab TubS eriseadusena jätkuvalt erilahendust.	kohustuse täitmise kontrollimiseks ei pea kontrolltehingu tegemisse kaasama alaealise, sest kohustus kontrollida vanust tekib juhul, kui müüjal tekib kahtlus, kas ostja on täisealine. Selline kahtlus peab hoolsal müüjal tekkima ka noore täisealise puhul. Seega saab järelevalvet teha ka ilma alaealist kaasamata. Muudame eelnõud selliselt, et kontrolltehingu otsustamisel säiliks küll nö teise silmapaari kohustus, kuid selleks ei pea olema asutuse tippjuht. Kontrolltehingust teavitamise edasilükkamise ettepanekut me ei arvesta. Kontrolltehing on erandlik meede ja olemuselt lühiajaline. See eristab kontrolltehingut ka jälitustegevustest. Seega ei ole põhjendatud kontrolltehingust teavitamise edasilükkamine pikemaks ajaks.
2.1. Palume täpsustada KorS § 34[2] lõiget 2, mis sätestab vormikaamera kasutamise kohustuse juhul, kui avaliku korra eest vastutav isik või muu menetlusosaline on esitanud selleks põhjendatud taotluse. Praegusest sõnastusest ei nähtu üheselt, et selline kohustus kehtib üksnes sama paragrahvi lõikes 1 sätestatud vormikaamera kasutamise aluste esinemisel ja juhul, kui vormikaamera kasutamine ei kujuta endast ülemäärast riivet isiku põhiõigustele. Sellisel kujul võib tekkida tõlgendus, et põhjendatud taotlus loob iseseisva aluse vormikaamera kasutamiseks ka olukorras, kus lõikes 1 nimetatud eeldused ei ole täidetud. Palume kaaluda lõike 2 sidumist lõikes 1 sätestatud alustega.	**2.1. Selgitame** KorS § 34[2] lõige 1 sätestab üldise reegli nn vormikaamerate kasutamiseks. Korrakaitseorgan saab kohaldada vaid neid erimeetmeid, mida seadus tal kohaldada lubab (avalikus õiguses valitseva põhimõtte kohaselt on lubatud vaid tegevus, mis on seadusega sõnaselgelt lubatud). Isiku taotlus ei saa olla omaette aluseks erimeetme kohaldamisele, isik saab taotleda nn vormikaameraga asjaolude salvestamist eelkõige oma õiguste

2.2. Samuti palume täpsustada õppetööks või koolituseks kasutatavate salvestiste säilitamise tähtaega. KorS § 34[1] lõige 5 ja § 34[2] lõige 7 lubavad salvestist kasutada õppetöö või koolituse läbiviimisel, kui isikuandmed on pseudonüümitud või samaväärselt kaitstud. Samas ei ole üheselt selge, kas sellistele salvestistele kohaldub sama üldine 30-päevane säilitustähtaeg või võib neid õppetöö eesmärgil säilitada kauem. Palume see eelnõus selgelt reguleerida. 2.3. Lisaks tuleks ühtlustada kaamerasätetes säilitustähtaegade sõnastus. KorS § 34[1] lõike 4 kohaselt säilitatakse mehitamata sõiduki salvestisi kuni 30 päeva, samas kui KorS § 34[2] lõike 6 kohaselt säilitatakse vormikaamera salvestist kuni 30 kalendripäeva. Kuna tegemist on paralleelsete isikuandmete salvestamise sätetega, võiks kasutada mõlemas sättes sama sõnastust, et vältida tõlgendust, nagu oleks tähtaegadel erinev sisu.	kaitseks. Seega on ka tema seotud õigusnormist tuleneva piiranguga – ta ei saa nõuda, et korrakaitseorgan teeks midagi, milleks seadus talle alust ei anna. **2.2. Jätame arvestamata** Jätame eelnõust välja salvestiste õppetöös kasutamise sätte. **2.3. Arvestame** Ühtlustame KorS §-des 34[1] ja 34[2] sätestatud salvestise säilitamise tähtaegu.
3. Palume üle vaadata KorS § 16 lõigete 6 ja 7 omavaheline seos. Lõige 6 sätestab hüvitise arvutamise aluse, lähtudes korrakaitsekohustusega isiku tööandja makstud keskmisest töötasust või mittetöötamise korral töötasu alammäärast. Lõige 7 näeb samal ajal ette, et keskmise palga arvutamisel ning hüvitise taotlemisel ja väljamaksmisel lähtutakse avaliku teenistuse seaduse §-st 49. Kuna mõlemad lõiked puudutavad hüvitise arvutamist, tuleks selgemalt eristada, millises osas kohaldub KorS-i erireegel ja millises osas avaliku teenistuse seaduse § 49. Lisaks on seletuskirjas § 16 lõike 8 selgitus eksklikult märgitud lõike 7 selgitusena.	**Arvestame** Täiendame seletuskirja viidatud sätete omavahelise suhte selgema avamisega. Samuti parandame hooletusvea, mis lõigete selgitustesse on sattunud.
4. LÜHENDATULT: Palume seetõttu eelnõu seletuskirja täiendada analüüsiga, millist liiki „muus vormis teavet“ KorS § 30 alusel nõuda võib, kas nõuda võib üksnes isikul juba olemas olevat teavet või ka selle töötlemist ja süstematiseerimist, millised piirangud kohalduvad digitaalsele ning eraelulist või kolmandate isikute andmeid sisaldavale teabele ning millistel tingimustel võib riikliku järelevalve menetluses kogutud teavet hiljem kasutada süüteomenetluses. Samuti tuleks kaaluda täiendavate menetluslike garantiide sätestamist, et välistada enese mittesüüstamise privileegi kaudne riive ja tagada õigusselgus.	**Arvestame** Täiendame seletuskirja rõhutades, et küsida saab vaid teavet, mis on juba olemas ning säte ei anna alust panna isikule täiendavaid kohustusi teabe süstematiseerimiseks või töötlemiseks.
10. Eesti Linnade ja Valdade Liit	Jätab kooskõlastamata

1. Omavalitsuste tagasisides rõhutati, et avalike ürituste regulatsiooni muutmisel tuleb lisaks korraldaja tegevusvabadusele arvestada ka üritusel mitteosalevate isikute õigusi, avaliku korra ja ohutuse tagamist, liikluskorraldust, öörahu, jäätmekäitlust, korduskasutatavate nõuete täitmist ning kohaliku omavalitsuse võimalust hinnata avaliku ruumi sobivust konkreetse ürituse korraldamiseks. Muuta avalike ürituste regulatsiooni käsitlevaid sätteid ning kujundada avalike ürituste regulatsioon ümber riskipõhise mudeli alusel. Sätestada tõhusad meetmed ja vastutuse alused olukordadeks, kus avaliku ürituse korraldaja rikub korduvalt ürituse korraldamisele kehtestatud nõudeid või tingimusi.	**Selgitame** Jätame eelnõust välja avalike üritustega seonduvad muudatused
2. Sätestada vormikaamera kasutamine riikliku järelevalve üldise dokumenteerimisvahendina ning võimaldada selle kasutamist kõigile korrakaitseorganitele.	**Jätame arvestama** Muutsime eelnõud ja lisasime KorS §-i 12 täiendava alusel, millistel tingimustel saab protokolli osana kasutada tehnilise vahendi salvestist. Selle muudatusega ei muutu nn vormikaamerad siiski kõikidele korrakaitseorganitele kõikide menetlustoimingute dokumenteerimisel lubatud vahendiks. Muudatus seob seaduses juba sätestatud ja eelnõuga plaanitavate salvestamisvõimaluste kasutamist protokolli osana. Seejuures ei anna muudatus alust kogu erimeetme kohaldamise salvestamiseks nö algusest lõpuni. Tegemist peab olema erimeetme seisukohalt oluliste asjaolude või olukordade salvestamisega.
3. Võimaldada kohaliku omavalitsuse üksusel korrakaitseorganina kasutada mehitamata õhusõidukeid riikliku järelevalve teostamisel.	**Selgitame** KorS annab erimeetmete kohaldamise õiguse vahetult politseile, erikorrakaitseorganid, sh ka KOV, saavad erimeetmete kohaldamise õiguse juhul, kui vastava eriseadusega neile selline õigus antakse. Erimeetme lubamine peab seejuures olema läbimõeldud – millist erimeedet, millistes olukordades ja milliste erisustega korrakaitseorgan vajab. Seega tuleb korrakaitseorganile, sh ka KOV-le, erimeetmete

	kohaldamise õigus ette näha vastavas eriseaduses, KorS muutmise eelnõuga seda ei tehta.
4. Võimaldada kohalikul omavalitsusel ja teistel pädevatel korrakaitseorganitel kontrolltehingu kui erimeetme kasutamist ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks alkoholiseaduses sätestatud nõuete kontrollimiseks kui see ei ole võimalik muude meetmetega.	**Selgitame** Kontrolltehingu tegemine on varjatud toiming, seega erineb selle erimeetme menetlus haldusmenetluse üldisest avalikkuse põhimõttest ning peab jääma erandlikuks meetmeks. Seetõttu nähakse eelnõuga ette piirid, millest kontrolltehingu tegemisel tuleb lähtuda, muuhulgas ohu taseme piirid. Eelnõu koostajad ei pea põhjendatuks KOrS-s kui üldseaduses ohu piire muuta ning võimaldada kontrolltehingut igasuguse ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks.
5. Laiendada kohaliku omavalitsuse pädevust teostada kontrolltehingut tubakaseaduses sätestatud nõuete kontrollimiseks juhul, kui see ei ole võimalik muude meetmetega, kuid see on vajalik ohu väljaselgitamiseks või tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks.	**Selgitame** Eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust.
6. Võimaldada kontrolltehingu tegemisse kaasata vähemalt 16-aastane isik, tema enda ja seaduslike esindajate nõusolekul alkoholiseaduses ja tubakaseaduses sätestatud nõuete kontrollimiseks	**Selgitame** Kontrolltehing on riikliku järelevalve erimeede, millega sisuliselt matkitakse süütegu. Eelnõu koostajad ei pea eetiliseks kasutada alaealisi olukorras, mis matkivad süütegusid. Lisaks, kuivõrd alaealisele alkoholi müügi keelu järgimise esimene samm on isikut tõendava dokumendi alusel ostja vanuse kontrollimine, saab selle kohustuse järgimist edukalt kontrollida ka noore täiskasvanuga.
7. Võimaldada kohalikul omavalitsusel kontrolltehingu kui erimeetme kasutamist ühistranspordialases riiklikus järelevalves	**Selgitame**

	Eelnõuga ei plaanita täiendada eriseadustes sätestatud riikliku järelevalve erimeetmete loetelusid. Vajalike erimeetmete kohaldamise õiguse andmiseks tuleb algatada vastava eriseaduse muutmine, mille menetluse käigus tuleb põhjendada ja saab hinnata erimeetme vajalikkust.
8. Luua korrakaitseorganitele õiguslik alus rikkumiste kohta laekunud telefonikõnede salvestamiseks.	**Selgitame** Kaalume ettepanekus toodut, kuid praegusesse eelnõusse me seda muudatust ei liida.
9. Täpsustada KorS § 57[1] ja § 57[2] sõnastust KorS § 56 lõigetes 1, 2 ja 4 sätestatud nõuete üle riikliku järelevalve teostamisel.	**Selgitame** Kaalume ettepanekus toodut, kuid praegusesse eelnõusse me seda muudatust ei liida.
11. Andmekaitse Inspektsioon	
1. Teatud juhtudel võivad sideettevõtted muutuda muuks kui avaliku korra eest vastutavaks isikuks KorS § 16 tähenduses (koosmõjus ESS § 87 lg 1 p- 9). Selline olukord võib tekkida näiteks juhul, kui mõnel veebilehel on avaldatud ulatuslikult õigusliku aluseta isikuandmeid (või näiteks ka siis, kui kutsutakse üles tarbijaid eksitavate toodete/teenuste ostmiseks/ tarbimiseks) ja tekib vajadus veebileht internetist eemaldada, aga mille serverid asuvad välismaal või mille pidaja pole teada või ei tee järelevalveasutusega koostööd. Sellisel juhul muutub sideettevõtja muuks isikuks KorS § 16 tähenduses ja järelevalveasutus saab teha sideettevõtjale ettekirjutuse korrarikkumise lõpetamiseks. Sisuliselt saab sideettevõtja tõkestada oma teenuse tarbijatele sellele konkreetsele veebilehele ligipääsu. Kuigi välismaalt või VPN-i kaudu saab veebilehele jätkuvalt ligi, muutuks enamikule tavapärastest Eestis viibivatest inimestest veebileht kättesaamatuks. Andmekaitse asjades võib teoreetiliselt selliseid olukordi tulla ette teisigi, kus korra rikkumine tuleb lõpetada just mõne muu kui avaliku korra eest vastutava isiku abil ja seda eelkõige digitaalses maailmas. Kavandatav KorS § 16 lg 3 näeb ette, et korrakaitsekohustuse täitmine ei tohi kesta kauem kui	**Selgitame** KorS § 16 sätestab kolmandale isikule (s.o. isikule, kes ei ole avaliku korra eest vastutav isik KorS § 15 tähenduses) korrakaitsekohutuse panemise. Sätte mõistmisel on oluline silmas pidada, et tegemist on nn korrakaitselises hädaolukorras kasutatava äärmise abinõuna (*ultima ratio*), mille kohaldamise eelduseks on vahetu kõrgendatud ohu olemasolu ja tegutsemine selle kõrvaldamiseks. Kui korrakaitseorgan teeb ettekirjutuse korrarikkumise lõpetamiseks ning selle täitmiseks kasutatakse kolmandate isikute abi, võib tegemist olla ka asendustäitmisega. Eelnõuga tehtavate muudetuste eesmärk on sätestada eelkõige kohustatud subjekti kaitse, mitte kitsendada korrakaitseorganite võimalusi. Kaheksa tunni piir eeldab pidevat tegutsemist,

kaheksa tundi ööpäevas. Muudatused näivad olevat sõnastatud üksnes politseilise tegevuse vaatest ja kõrvale on jäetud kõik sellised korrarikkumised, mis ei ole seotud kriisiolukorra või vahetu sunni kasutamisega. Kavandatav ajaline piirang kitsendab oluliselt varasemaid võimalusi ja arvestades eeltoodud näidet, kaotaks sisuliselt ühe meetme korrarikkumisele reageerimiseks ära. Teisalt on eelnõu seletuskirja sissejuhatuses märgitud, et tehnoloogia areng on loonud uudseid võimalusi, mille kasutamine riiklikus järelevalves aitaks oluliselt kaasa järelevalve efektiivsusele. See aga ei lähe kokku kavandatava ajalise piiranguga, mis pärsib järelevalve efektiivsust digitaalses maailmas. Seetõttu tuleks kaaluda eelnõus erisuse loomist olukordadele, kus ei ole tegemist kriisiolukorraga või vahetu sunni kasutamisega.	sideettevõtted ei pea veebilehe sulgemisel kaheksa tundi järjest tegutsema, see, et veebileht on suletud on tagajärg, mitte pidev tegutsemine. Veebilehe sulgemiseks peaks olema eraldi alus.
2. LÜHENDATULT: kaamera salvestise kasutamisel õppetöös või koolituse läbiviimisel ei saa tugineda IKS §-le 6, sest tegemist ei ole teadusuuringuga. Sätestada tuleb eraldi alus isikuandmete töötlemiseks, samuti erand IKÜM art 9 sätestatud eriliigiliste andmete töötlemise keelust. Isegi kui eeldada, et õppetöö ja koolituse läbiviimine mahuks IKS § 6 alla, jääb arusaamatuks, milline osa paragrahvist rakendub. Eriliigiliste andmete töötlemine eeldab eetikakomitee luba. Milline on valdkonna eetikakomitee, kes loa annab või ka tegemist on poliitikakujundamise jaoks vajalike uuringutega, milleks annab loa AKI? Eelnõu vastuseid ei anna. Ka pseudonüümitud isikuandmete töötlemisel tuleb arvestada läbipaistvuse põhimõttega. Isikule tuleb teada anda, kui tema andmeid kasutatakse muuks eesmärgiks kui neid koguti. Eelnõus ei sätestata andmesubjekti teavitamist andmete kasutamisel õppetöös. Samuti on reguleerimata õppetöös või koolituse läbiviimiseks kasutatavate andmete säilitamise tähtaeg. Kas neid võib säilitada igavesti? Salvestisele juurdepääsuõigust eelnõuga ei reguleerita, sest see on reguleeritud muude õigusaktidega – IKS, IKÜM. Selgitage, kuidas see seisukohta seondub KorS §-ga 13. Eelnõust ei nähtu ka andmetest koopia väljastamise tingimused. IKÜM art 15 tagab andmesubjektile koopia saamise õiguse, kui sellest soovitakse sätestada erandit, tuleb see reguleerida seaduses, eelnõus selle kohta reegleid ei ole. Analüüsimata on ka see, kas õppetöös oleks võimalik kasutada täielikult anonüümitud andmeid.	**Selgitame** Jätame eelnõust välja sätted, mis reguleerivad salvestiste kasutamist õppetöös. Analüüsimisel jõudsime järeldusele, et tegemist ei ole korrakaitseseaduse reguleerimisesemega.

12. Tarbijakaitse- ja Tehnilise järelevalve Amet	
1. Toetame KorS § 30 kavandatavat täiendust, millega täpsustatakse korrakaitseorgani õigust nõuda lisaks dokumentidele ka muus vormis teavet. TTJA järelevalvepraktikas on selline muudatus vajalik, kuivõrd digitaalses keskkonnas võib menetluses vajalik teave esineda muu hulgas ekraanipiltide, fotode, videote, e-kirjade, tellimuskinnituste, makseandmete, veebilehe väljavõtete või muude elektrooniliste andmetena.	**Võtame teadmiseks**
2. LÜHENDATULT: Märkused seoses kontrolltehinguga (täpsemad põhjendused kooskõlastuskirjas): 1. Kontrolltehingu seostamine olulise või kõrgendatud ohuga piirab ebaproportsionaalselt TTJA järelevalvevõimekust; 2. TKS-s tuleks säilitada viide tarbijate huve kaitsvatele Euroopa Liidu õigusaktidele; 3. Säilitada tuleks keskmise tarbija ja keskmise lõppkasutaja standard; 4. Säilitada tuleks väljamõeldud nime ja kolmanda isiku kaasamise võimalus; 5. Säilitada tuleks teavitamise edasilükkamise võimalus; 6. Säilitada tuleks kontrolltehinguga omandatud asja uurimise, demonteerimise ja katsetamise õigus; 7. Kontrolltehingu otsustamise õiguse delegeerimine vajab täpsustamist.	**Selgitame ja arvestame osaliselt** 1. Muutsime eelnõud ja sätestasime eriseadustes kontrolltehingu kui erimeetme erisused. 2. Arvestame. Tarbijakaitseseadusesse on lisatud kontrolltehingu osas erisus KorS-st. 3. Arvestame, tarbijakaitseseadusesse jääb säte, mis näeb ette keskmise tarbija kui hindamiskriteeriumi. 4. Arvestame, täiendame eelnõud selliselt, et kontrolltehingu tegemisel oleks korrakaitseorgani ametnikul võimalus kasutada muid andmeid kui oma isikuandmeid. 5. Jätame arvestamata. Kontrolltehing on ühekordne tehing, sellega erineb ta jälitustoimingutest. Seega ei pea me võimalikuks kontrolltehingust teavitamise edasilükkamist pikemaks ajaks. 6. Arvestame, tarbijakaitseseadusesse jääb vastav säte. 7. Arvestame, täiendasime eelnõud selliselt, et kontrolltehingu tegemise otsustusõiguse saab asutuse juht ka edasi delegeerida.
3. Ettepanek: 1) mitte tunnistada TKS § 63 ja TNVS § 56[1] kehtetuks selliselt, et kõik valdkondlikud erisused kaovad. Kui kontrolltehingu üldregulatsioon soovitakse tuua KorS-i, tuleb TKS-s ja TNVS-s säilitada TTJA valdkondlikud erisused KorS § 53[1] suhtes.	Vt eelmist seisukohta

2) sätestada TKS-s ja TNVS-s, et TTJA võib teha kontrolltehingu ka juhul, kui järelevalve eesmärki ei ole muude meetmetega võimalik saavutada või see on oluliselt raskendatud, ilma et oleks vaja tõendada olulise või kõrgendatud ohu esinemist. 3) säilitada TKS-s viide tarbijate huve kaitsvatest Euroopa Liidu õigusaktidest tulenevate nõuete täitmise kontrollimisele. 4) säilitada TKS-s ja TNVS-s kontrolltehingu tegemise menetluslikud erisused: keskmise tarbija või keskmise lõppkasutajana käitumine, vajaduse korral väljamõeldud nime kasutamine, avaliku korra eest mittevastutava isiku kaasamine tema nõusolekul, teavitamise edasilükkamise võimalus kuni kolmeks kuuks ning kontrolltehinguga omandatud asja uurimise, demonteerimise ja katsetamise õigus. 5) täpsustada kontrolltehingu otsustamise õiguse delegeerimise võimalust.	
13. Riigikantselei	
1. Terminid. Kehalähedane salvestusseade (vormikaamera). Eelnõukohase korrakaitseseaduse (KorS) muudatusega antakse korrakaitseorganile õigus kasutada pilti ja heli edastavat või salvestavat kehalähedast jälgimisseadmestikku (lühiväljend vormikaamera). Seejärel on sätestatud mitmes lõikes vormikaamera kasutamise tingimused: selle kasutamise kohustuslikkus; sellest teavitamise kohustuslikkus; kasutamise eesmärgiga mitteseonduva teabe ja eraelulise teabe salvestamise keeld; samuti salvestise säilitamise tähtaeg (30 kalendripäeva). Riigikogus vastu võetud Kaitseväe korralduse seaduse (KKS) muudatusega (898 SE) antakse Kaitseväele õigus kasutada julgeolekualal ja selle vahetus läheduses ning laeva ohutusalas (st avalikus ruumis) pilti edastavat või salvestavat jälgimisseadmestikku, sealhulgas liikuvat kaamerat või pilti ja heli salvestavat vormikaamerat. Selles sättes on koondatud nii kohtkindel, liikuv kui ka vormikaamera ning nendega seotud tingimused on kõigil juhtudel samad. Muu hulgas ei kasutata siin terminit kehalähedane salvestusseade, kuigi silmas on peetud täpselt sama seadmestikku kui KorS-i muudatuses. Eelnevalt nimetatud	**Võtame teadmiseks**

põhiõiguste riivet tasakaalustavad lisatingimused selles sättes valdavalt puuduvad ning salvestise säilitamise tähtaeg on pikem (90 kalendripäeva).	
2. Terminid. Isikuandmete töötlemine mehitamata sõiduki kasutamisega vs. liikuv kaamera. Eelnõukohase KorS-i muudatusega antakse korrakaitseorganile õigus kasutada pilti edastavat või salvestavat mehitamata sõidukit. Eelnõust ja seletuskirjast ei selgu ühemõtteliselt, mis on sätte eesmärk – kas võimaldada kasutada pilti edastavat või salvestavat mehitamata sõidukit või tekitada juurde veel üks võimalus, kuidas saab riiklikku järelevalvet teha – pilti edastada ja salvestada. Üldjuhul ei ole sõiduk ise pilti edastav või salvestav seadmestik või selle osa, vaid platvorm, mille külge või sisse salvestusseadmestik paigaldatakse. Seega on sõiduk siinjuures vahend – näiteks statsionaarse valvekaamera asemel on valvekaamera liikuv; metsa eksinud inimese helikopteriga otsimise asemel tehakse seda drooniga jne. Näib, et sätte peamine eesmärk võib olla reguleerida eeskätt selliseid juhtumeid, kus salvestusseade ehk kaamera on paigaldatud muu liikuva eseme külge nii, et see liigub salvestamiseks kohta, kuhu inimene koos seadmestikuga üldse või sama tõhusalt, kiirelt või ohutult liikuda ei saa. See tähendab, et korrakaitseorgani tegevus jääb samaks, muutub vahend ning seetõttu avardub ka toimingu tegemise võimalus. Riigikogus vastu võetud KKS-i muudatuse (898 SE) järgi võib Kaitsevägi kasutada liikuvat kaamerat. Selle lisamist seadusesse selgitati järgmiselt: „Sättes kasutatav „jälgimisseadmestik“ hõlmab ka mittestatsionaarseid kaameraid (näiteks kaameraid, mis ei ole hoonele püsivalt kinnitatud). Jälgimisseadmestikku võidakse kasutada KKS § 36 kaitseväeluure ülesannete teostamisel ja vastava loa olemasolul ka näiteks liikuvast autost filmimiseks jne.“. Teeme ettepaneku hinnata, kas kohe jõustuvas seaduses (898 SE) on peetud silmas sarnast isikuandmete töötlemise viisi, ning kajastada seda eelnõu seletuskirjas. Samuti teeme ettepaneku muuta sätte tegeliku mõtte paremaks edasiandmiseks eelnõus KorS-i § 34^1 lõiget 1 ning vajaduse korral sama paragrahvi teiste sätete sõnastust. Seejuures on mõistlik kaaluda 898 SE-ga KKS-i lisatud termini „liikuv kaamera“ kasutusele võtmist ning vajaduse korral defineerimist.	**Selgitame** Eelnõuga reguleeritakse uute riikliku järelevalve erimeetmetena isikuandmete töötlemist mehitamata sõidukeid või vormikaameraid kasutades. Mõlemal juhul sõnastab eelnõu selged alused, mis peaks tagama põhiõigusriive proportsionaalsuse. Samuti on meetmete sekkumisulatus erinev – ühel juhul räägitakse vaid pildi edastamisest, teisel juhul ka heli edastamisest. Seega jääme eelnõus toodud lahenduse juurde. Siiski oleme täpsustanud mõlemal juhul tehniliste vahendite sisu.
3. terminid – sõiduk, mehitamata sõiduk -Eelnõu koostajad on soovinud hõlmata terminiga „mehitamata sõiduk“ nii õhus, vees kui ka maapinnal liikuvaid	**Selgitame**

sõidukeid, kuid see ei nähtu eelnõust, ei arvesta kehtiva KorS-iga, 902 SE-ga muudetavat §-i 45, 902 SE-ga KorS-i lisatavat §-i 45^1 ega valdkondlike eriseaduste termineid. Seletuskirja järgi peetakse mehitamata mobiilse sõiduki all silmas nii õhus, vees kui ka maismaal liikuvaid sõidukeid, mida juhitakse eemalt (juht või operaator ei asu sõidukis) või mis liiguvad iseseisvalt, näiteks tehisaru abil. Seletuskirjas on lisatud, et sõidukina tuleb seejuures käsitada igasugust liikuvat vahendit, mis ei pruugi tavatähenduses sõiduk olla. Seega ei ole eelnõu ja seletuskirja terminikasutus ühtne. Samuti peaks seletuskirjas märgitu nähtuma ka eelnõust, et rakendajale oleks arusaadav, mida sõiduki all silmas peetakse ja milliseid erinevaid liikuvaid objekte see hõlmab. Kehtiva KorS-i § 45 järgi eristatakse sõidukeid, maastikusõidukeid ning veesõidukeid. Õhusõidukeid või muid seadmeid kehtiv KorS ei käsitle. Riigikogus vastu võetud seadusega (902 SE) muudetakse KorS-i § 45 ning täiendatakse seda §-ga 45^1. Muudatustega korrastatakse olulisel määral liikuvaid vahendeid puudutavaid sõnastusi: lühiväljend „sõiduk“ hõlmab kooskõlas liiklusseadusega edaspidi sõidukit, maastikusõidukit ja muud maapinnaga kontaktis liikuvat sõidukit, lisatakse seade, laiendatakse termini „veesõiduk“ sisu ning lisatakse kooskõlas lennundusvaldkonna õigusaktidega mehitamata õhusõiduk. Samuti lisatakse selle seadusega KorS-i mehitamata sõiduki, seadme või veesõiduki käsitus: see on osaliselt või täielikult automaatne või kaugjuhitav. See tähendab, et eelnõuga lisatav § 34^1 on kitsam kui kehtiv KorS ja selles teise seadusega (902 SE) tehtavad muudatused ning hõlmab ainult sõidukit, mida mõistame liiklusseaduse tähenduses. See tähendab, et välja jäävad mehitamata õhusõidukid ja veesõidukid. Juhul kui eelnõus soovitakse liikuvate vahendite küsimust ka edaspidi käsitleda, teeme ettepaneku selle terminikasutus KorS-i teiste normide ja muude seadustega kooskõlla viia, näiteks viidata KorS-i §-s 34^1 §-dele 45 ja 45^1 järgmiselt: „(…) kasutada (…) käesoleva seaduse §-des 45 ja 45^1 nimetatud sõidukit.“.	Nõustume vajadusega kasutada seaduses läbivalt samu mõisteid. Muudame KorS § 34^1 sõnastust arvestades KorS §-des 45 ja 45^1 tehtud muudatustega. Siiski rõhutame, et KorS §-des 34^1 ja 34^2 ning §-des 45 ja 45^1 sätestatud erimeetmete eesmärgid on erinevad ja seega on ka sätete sõnastuse rõhuasetused erinevad.
4.Mehitamata sõiduki märgistamine - Eelnõu järgi tähistatakse mehitamata sõiduk viisil, mis võimaldab tuvastada seda kasutavat korrakaitseorganit. Seletuskirja kohaselt võib tähistus vajalikuks osutuda näiteks siis, kui sõiduk leitakse ja leidja teab, millisele korrakaitseorganile see kuulub, ning saab sõiduki	**Selgitame** Mehitamata sõiduki märgistamise nõue on eelnõus sõnastatud võimalikult üldiselt, märgistamisnõude sisuks on tagada

leidmisest teada anda. Seletuskiri ei ava, millistel juhtudel on veel vajalik, et sõiduk oleks tähistatud. Praeguse selgituse põhjal võib järeldada, et tegemist on pigem korrakaitseorgani sisemise töökorralduse küsimusega, mida ei pea seaduses sätestama. Veelgi enam – kui korrakaitseorgan ei tähista oma sõidukit, näiteks seetõttu, et seda ei ole jõutud teha, kas see tähendab, et sõidukit ei saagi korrakaitses kasutada? Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku tähistamise nõuet põhjalikumalt selgitada või asjakohane säte eelnõust välja jätta.	inimestele võimalus olla teadlik sellest, milline korrakaitseorgan on isikuandmete töötlemisega seotud. Ka KorS § 34 sätestatud isikuandmete töötlemise õiguslik alus näeb ette kohustuse teavitada avalikus ruumis olevatest jälgimisseadmestikest. Mehitamata sõidukite puhul on teavitamine sisuliselt kahetasandiline – võimalik eelnev teavitamine ning sõiduki märgistamine. Sõiduki märgistamine aitab kaasa riikliku järelevalve läbipaistvuse tagamisele. Märgistamise nõue on teadlikult sõnastatud üldisena, sest märgistamise viise on erinevaid ning need on ilmselt ka ajas muutuvad (näiteks võib märgistamine toimuda ka läbi kaugidentimise süsteemi, mis koostoimes vastava tehnilise lahendusega annab igaühele võimaluse teada, kellele kuulub konkreetses kohas lendav mehitamata õhusõiduk).
5.Mehitamata sõiduki kasutamisest teavitamine - Norm sätestab, et kui valdusesse sisenemise või valduse läbivaatuse korral kasutatakse pilti edastavat või salvestavat mehitamata sõidukit, teavitatakse sellest valdajat ja omanikku. Palume seletuskirjas analüüsida, kas isikuandmete kaitse põhimõtetega oleks kooskõlas ka sellised juhtumid, kui kinnisasja omanikku teavitatakse mehitamata õhusõiduki kasutamisest tema kinnisasja kohal nt süüteokahtluse korral, mis on seotud seda üürilepingu alusel valdava üürnikuga.	**Selgitame** KorS § 34^1 sätestab iseseisva erimeetmena isikuandmete töötlemise aluse. Ka valdusesse sisenemise ning valduse läbivaatamise erimeetme kohaldamisel mehitamata sõidukit kasutades võib töödelda isikuandmeid. Õigusselguse huvides oleme koondanud kõik mehitamata sõidukite kasutamisega isikuandmete töötlemise alused ühte sättesse. Eelnõuga kavandatava § 34^1 sõnastust on kooskõlastamise tulemusel muudetud. Mehitamata sõiduki kasutamisega isikuandmete töötlemisest tuleb töötlemisega seotud isikuid teavitada. Kas ja keda süüteomenetlusest teavitatakse, peab selguma vastavast menetluskorrast.
6. Kaamera salvestis - Seletuskirjas märgitakse, et „Kui aga salvestist kasutatakse n-ö menetlustoimingu protokolli asendajana või selle osana, säilitatakse ka mehitamata sõiduki kasutamisel töödeldud andmete salvestisi vastavalt menetlustoimingu protokolli säilitamise tähtajale.“ Haldusmenetluse seaduse (HMS) § 18 sätestab alused, millal menetlustoiming protokollitakse. Üheks	**Selgitame** Muutsime eelnõud. KorS §-i 12 lisatakse säte, mis võimaldab sõnaselgelt kasutada protokolli osana seadusest sätestatud alustel tehtud salvestis. Seega saab protokolli osana kasutada

aluseks on see, et protokollimise kohustus tuleneb seadusest või määrusest. HMS § 18 lõikes 2 loetletakse, mida protokoll peab sisaldama. On igati mõistetav, et tehnoloogia areng toob kaasa uusi võimalusi ning kaamera kasutamise eelis on see, et ei teki olukorra kirjaliku vormistamisega kaasneda võivaid eksimusi ega arusaamatusi. Samas on vaja näidata alus, mis expressis verbis sätestab, et 1) protokoll ei pea olema kirjalik ja 2) kas selline protokoll peab sisaldama kõiki HMS § 18 lõikes 2 loetletud elemente või on salvestise protokolli asendajana kasutamisel erisusi või teatud nõudeid ei kohaldata. Näiteks on eelnõuga lisatava § 34^2 selgitus selles osas põhjalikum. Palume ka lisatava § 34^1 lõike 4 juures anda põhjalik selgitus, millal üldse saab salvestist kasutada protokolli asendajana, mis alusel jne. Näiteks on § 34^2 selgituste juures toodud esile, et tegemist on ametniku jaoks mugavuslahendusega ja tuleb iga kord kaaluda, ega kaamera kasutamisega konkreetses olukorras ei sekkuta ülemäära isiku eraellu. Ka mehitamata õhusõidukiga isiku kodu kohal vaatluse tegemine võib kaasa tuua tundliku eraelulise info töötlemise. Kas ka sellisel juhul tuleks kaamera kasutamisest loobuda? Palume seletuskirjas ka sellel aspektil peatuda ja seda selgitada.	salvestis juhtudel, mil kehtiv seadus salvestamise võimaluse ette näeb (näiteks KorS § 51 lg 6^1) või mis lisanduvad eelnõuga (näiteks §- 34^2). Kehtiv seadus ei näe siiski ette lausalist erimeetme kohaldamise salvestamist (näiteks vormikaameraga), salvestada saab erimeetme eesmägist lähtuvalt olulisi asjaolusid ja olukordi. Eelnõu seda lähenemist ei muuda.
7. LÜHENDATULT – Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamise juures jäetakse eelnõuga välja kolm senist osatingimust. Senise normi järgi võib kaasata ka juhul, kui korrakaitseorgan ei saa: 1) soovitud tulemust saavutada ka vabatahtlikult kaasatud isiku abil; 2) ülesannet täita piisavalt tulemuslikult; 3) ohtu ennetada või välja selgitada. Seletuskirja järgi peaks kaasamine tulema kõne alla vaid hädavajaduse korral ning ohu ennetamisel. See on õige sedastus, kuid sellest põhimõttest lähtub ka kehtiv norm. Väljajäetavad tingimused „vabatahtlikult kaasatud isiku abil“ ja „ei saa piisavalt tulemuslikult“ on olulised. Esimene rõhutab korrakaitseorgani kohustust kasutada esmalt vabatahtlikke päästjaid, abipolitseinikke jt. Teine neist ei ole hõlmatud teiste tingimustega „ei saa“ ega „ei saa õigel ajal“. Samad tingimused on täpsustatud kujul säilitatud KorS-i § 16 lõike 1 punktis 3. Seletuskirjas on selgitatud, et ohu ennetamine ning ohukahtlus ei ole sõjaväeliste	**Arvestame** Jätame kõnealuse punkti eelnõust välja

jõudude korrakaitsesse kaasamiseks piisavad. Tegemist oleks põhimõttelise muudatusega senises praktikas. Seni on Kaitseväge ja Kaitseliitu vahetu sunni volitustega kaasatud üldjuhul just eelnõus sätestatule vastupidiselt ohuprognoosile tuginedes (abstraktse) ohu ennetamiseks ning vähematel juhtudel ohukahtluse korral ohu väljaselgitamiseks, näiteks kõrgetasemeliste visiitide ajal. Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamisel on viimase abinõuna oluline osa avaliku korra tagamisel ning Riigikantselei ei toeta sellekohaste normide niivõrd põhimõttelist kitsendamist. Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku § 1 punkt 13 eelnõust välja jätta.	
8. LÜHENDATULT – kahju hüvitamine. Seletuskirjas puudub muudatuse põhjendus ja ei ole selge, miks selline erisus on vajalik. Palume seletuskirja täiendada. Teeme ühtlasi ettepaneku selgitada, mida peetakse silmas õiglase hüvitise all. Ilmselt arvestatakse siin riigivastutuse seaduse § 16 lg 3 sätestatut, aga see tuleb esile tuua ka seletuskirjas.	**Selgitame** Jätame kõnealuse sätte eelnõust välja